

בית אבי

אבי נולד בשנת 1900 בעיר סבסטופול שלחוף הים השחור. המשפחה הייתה גדולה שישה אחים וארבע אחיות. אביו, משה היה קצין בצבא הצאר ובזכות זאת נתנה הרשות למשפחה לגור שם, יהודים כמעט ולא נמצאו המשפחות הבודדות היו רחוקות מכל מגע או קשר ליהדותם. האב ניהל בית חרושת לעיבוד עורות ונעליים ובכך מצא את פרנסתו בכבוד. יחסו של סבי לעובדים היה מאוד מתקדם, הוא ידע לשתפם בבעיות המפעל. אבי למד בבית ספר כללי. חבריו היו גויים הוא לא ידע דבר על יהדותו. רק בחגים אמו רחל הייתה מכינה מאכלים מיוחדים.

יהדותו נודעה לו בדרך מקרית, היה נהוג בין חבריו הגויים להשליך לתוך הנהר צלב גדול צבוע לבן, התחרות הייתה לקפוץ לנהר לצלול ולהוציא את הצלב, אבא שהיה ספורטאי, שחיין מצטיין וחסון, תמיד הגיע ראשון ומוציא את הצלב מהמקום העמוק ביותר. המשחק הזה נערך בעיקר בחורף לקראת חג המולד. פעם בחורף כאשר הוציא את הצלב חלה אבא בדלקת ראות קשה, זמן רב שכב עם חום גבוה והיה קרוב למות. כאשר החלים אמרה לו אימו: "אסור לך להוציא את הצלב כי אתה יהודי" מה זה יהודי? אבא לא הבין מה זאת אומרת ואם הוא יהודי מה מעשיו פה? הוריו משה ורחל לא מצאו תשובה לכן אבא נסע לדודו שגר בעיר הסמוכה סימפרופול, ממנו שמע על ארץ ישראל ועל יהדות, הביקור אצל הדוד לא הספיק לו הדוד אמר לו כי בעיר אודסה נמצאת קהילה יהודית ומהם יוכל לדעת יותר.

אבא נסע לאודסה ושם פגש קבוצה של יהודים ציונים שדברו על ארץ ישראל, אבא הצטרף אליהם שם פגש את יוסף טרומפלדור הוא סיפר להם על הציונות ועל ארץ ישראל. הדבר הזה הלהיב את אבי ואז הצטרף להכשרה שארגן יוסף טרומפלדור. טרומפלדור הקים הכשרה בשביל לנסוע לארץ ישראל ולבנות בניין בשביל היהודים. הדברים שלו היו כל כך חזקים זה השפיע עליו. אבא התאהב בו ויצא להכשרה. מטרת ההכשרה הייתה ללמוד עבודה שתתאים לחיים בארץ ישראל. הם יצאו להכשרה בכפר "סיבש", לא רחוק מ"ג'נקוי" את ההכשרה ארגן טרומפלדור אשר נשאר איתם כחודש ימים. בתקופה זאת אבא ויוסף התקרבו מאוד והיו ידידים טובים. לאחר כחודש יוסף טרומפלדור עזב את ההכשרה לארגן הכשרות נוספות וסרטיפיקטים כדי לעלות לארץ ישראל.

הייתה שם מסילת ברזל הרוסה, הרכבת נסעה לאט, לאט וחיילי הצבא האדום שמרו עליה. אבא חזר לביתו בסבסטופול והודיע למשפחתו על החלטתו לעלות לארץ ישראל. הם לא הבינו אותו ולא תמכו בו. אבא הלך לאחיו הבכור, גרישה וסיפר לו על החלטתו. גרישה אמר לו: אינני יודע מה אתה הולך לעשות שם, שמעתי אומרים שזאת ארץ אוכלת יושביה". אבל אני מכבד את רצונך ומקווה שאתה שלם עם החלטתך. הוא נתן לו סכום כסף ונפרד ממנו. אבי חזר לביתו, להיפרד מהוריו. אביו אמר לו: "אני מקווה שאתה יודע מה שאתה עושה", נתן לו סכום כסף והם נפרדו.

בשנים 1917-1918 המהפכה הייתה בעיצומה הצבא האדום התקרב לחצי האי קרים יהודים רבים שהתגוררו באזור, (אודסה סימפרופול) חיפשו דרכים לברוח משם. הצבא ששלט עדיין שם הכריז על גיוס נוער כדי להילחם בצבא האדום. אבא החליט לברוח לטורקיה, היו שם סירות מפרש קטנות הן נקראו "שלופקות" אבא עם עוד עשרה חברים מצאו סירת מפרש שילמו כסף ועם חשכה הפליגו בה. ההפלגה הייתה קשה מאוד כי רוח עזה שלטה בים והסירה התגלגלה מצד לצד. לפנות בוקר נעמדה הסירה באיזה מקום נידח בין הרים.

המלחים אמרו להם כי זה המקום שעליהם לרדת מהסירה, לעלות על ההרים ושם נמצאת "קושטא". מרחוק נראו אורות. מלחי הספינה נגשו אל הבחורים הם היו שמונה ובאיומי אקדה זרקו אותם לחוף, ולקחו כל מה שהיה להם, לא היה להם כסף רק הבגדים לגופם. הספינה התרחקה עד שנעלמה. עשרת הבחורים התחילו ללכת בחשכה לכיוון האורות שנראו מרחוק בלי לדעת היכן הם נמצאים.

כאשר הגיעו בבוקר אל האורות, התברר להם שהגיעו לכפר דייגים טורקי נידח ששמו "סינופ".
 בכפר פגשו כמה דייגים שידעו מעט רוסית ושאלו אותם אם יש להם מקום לינה
 ואם הם מוכנים לתת להם עבודה.
 הדייגים נתנו להם כתובת ללינה וקיבלו אותם לעבודה.
 העבודה בדייג הייתה קשה עבדו בלילה וישנו ביום, כמה דייגים ידעו מעט רוסית ככה יצרו איתם קשר.
 ככה עברו כ-ארבעה חודשים בעבודה קשה, בסבל רב ובאין תקווה.
 יום אחד ראו ממרחק אוניה עוגנת שאמורה להפליג לקושטא שבטורקיה.
 הם רצו להגיע לאוניה ולעלות עליה, הדייגים הסכימו לקחתם לאוניה תמורת הכסף שהרוויחו אצלם
 בעבודה.
 הדייגים השיטו אותם עד לאוניה התקרבו בשקט עד לשרשרת העוגן ובאמצעותה טפסו ועלו עד לסיפון.
 כל אחד חיפש לו מקום מחבוא. אבא ושניים מחבריו התחבאו באחת הפינות בחדר התנורים. למזלם כעבור
 זמן קצר הכירו מלחים שעבדו שם והם הסכימו לצרפם לעבודה.
 האוניה אונת קיטור הם עבדו בהסקת האוניה ע"י פחמים. גם שלושת החברים האחרים הצטרפו אליהם,
 ככה כולם עבדו בהטענת תנורי הפחם.
 הפליגו יומיים עד שהגיעו לקושטא. כל אחד מהבחורים מצא דרך לרדת מהאוניה מבלי להיתפס. אבי
 החליף את בגדיו עם אחד המלחים וירד מהאוניה.
 במעט הכסף שנשאר לו קנה מכנסיים וחולצה. משם הלך למקום שנקרא "תל-גילתא". שם הכיר כמה
 חברים וביחד מצאו עבודה בנמל. העבודה בסבלות הייתה קשה. הם העבירו ארגזי מזון מהנמל לאוניה.
 בכסף שהרוויחו קנו אוכל וישנו בבית הארחה. הדבר נמשך ימים רבים.
 יום אחד נודע להם כי יוסף טרומפלדור אמור להגיע ולהביא רשיונות לעליה (הסרטיפיקאטים).
 הידיעה הזאת עודדה אותם מאוד, המשיכו לעבוד קשה עם תקוות גדולות כי הנה בעוד זמן קצר
 יעלו לארץ ישראל עם רשיונות ובלי בעיות.
 במצב הזה המשיכו בעבודתם זמן רב.
 יום אחד הגיעה אליהם הידיעה הנוראה על מותו של יוסף טרומפלדור.
 אבא החליט כי יותר אין לו למה לחכות, עליו לעלות מייד ובכל דרך לארץ ישראל.
 יום אחד הגיעה לקושטא אוניה בשם "רוסלאן" המפליגה בקו קושטא – אלכסנדריה והובילה סחורות
 שונות. אבא לכלך את בגדיו צבע פניו בשחור. נראה כמו פועל נמל מקומי.
 ראה פועל סוחר על גבו שק גדול וכבד בדרך לאוניה התקרב אליו ותמך בו. הפועל הטורקי לא הבין
 כיצד לפתע נעשה השק קל הביט לאחור וראה את אבי, קריצת עין הספיקה וכך "התפלח" לאוניה.
 הסתכל לאן נכנסים האנשים גם הוא נכנס, הגיע לחדר מגורים של המלחים ובו מיטות,
 כאשר איש לא ראה אותו נכנס תחת אחת המיטות והסתתר שם. פתאום הרגיש כי עוד מישוהו
 נמצא שם. אכן, זה היה עולה בלתי לגלי נוסף שמו פישצ'רה לוויטין.
 באותו הרגע התיידדו וכך הגיעו לבירות.
 האוניה עגנה בים מול הנמל, כמה סירות התקרבו לאוניה כדי להעמיס סחורות. אבא ירד מהאוניה קפץ
 לסירה פנימה הסירה הטלטלה הערבי שנהג בה כעס והשליך את אבא למים.
 אבא חזר בשחייה, עלה על סיפון האוניה. תפשו אותו, אסרו אותו והעמידו עליו משמר כבד.
 האוניה המשיכה להפליג ועגנה במפרץ חיפה.
 גם בחיפה כמו בבירות הגיעו סירות לאוניה להעמיס ולפרוק אבא שוב קפץ למים אבל המשטרה תפשה
 אותו והחזירה לאוניה.
 ככה המשיך להפליג תחת משמר של שוטרים עד שהגיעו למצריים. בזמן ההפלגה הוא סבל מאוד
 לא נתנו לו אוכל ומים אבל נוסעים יהודים שהיו שם לא נתנו לו לרעוב.
 הודיעו לאבא כי הוא יחזור עם האוניה לקושטא שם יעמוד לדין ויישפט.
 היהודים שהפליגו באוניה היו עולים לישראל ברשות, היו להם סרטיפיקטים.
 כאשר האוניה הגיעה למצריים הצליחו ליצור קשר עם כמה יהודים שהבטיחו לעזור להם.
 גם נתנו להם מעט כסף שיוכלו להסתדר. אבא ופישצ'רה תכננו דרך כיצד להימלט מהאוניה.
 הם רצו להגיע לסואץ. משם חשבו תהיה להם אפשרות להגיע לארץ ישראל.
 בינתיים הגיעו לאוניה שני יהודים ציונים שאמרו להם כי הם חייבים לחזור לקושטא ושלא יעזו
 לבוא לארץ באופן בלתי חוקי. כי זה יגרום צרות רבות לציונים שצריכים לקבל רשיון.

מוכן שהגישה הזאת הרגיזה אותם לא היו מוכנים בשום אופן להסכים .
האוניה עגנה באלכסנדריה כשבועיים , הם ניצלו הזדמנות והסתלקו מהאוניה.
קבלו באלכסנדריה כתובת ברחוב היהודים, לשם הלכו, מצאו חדר ונשארו.
מטרתם הייתה להגיע לסואץ.

מצאתי את הכתבה הזאת. אבא כתב אותה ברוסית יצחק בן צבי תרגם אותה לעברית.

מרדכי הלפרין תרגום: יצחק בן צבי

בדרך לארץ ישראל
(קטע מיומני)

זה יומיים שאני רעב , יושב ומחברתי לפני, וידי, ספק חייה ספק מתה נעה עליה.
זה עתה חזרתי ממועדון "צעירי ציון", כמה רעים שם האנשים . אפילו לפנות אליהם קשה .
חברי לווייתן שוכב חולה ובקושי נושא את סבל הרעב .
3 פעמים נפלתי בדרכי עד שהגעתי הלום. הלב צורב, הרעב מציק, מה נורא הדבר.
ברחובות נשמעות צעקות וקללות הערבים – שיר חייהם.
בכל קרן רחוב פנס אדום . מה עתה לעשות?
איכה אגיע לארץ אהובה – ארץ ישראל?
האם באמת קשה לחזור שמה הן המרחק כה קטן . כמה הייתי רוצה להיות בארץ .
אני לא נולדתי להיות במצריים . הו גורלי , עד מצריים הגעתי.
או אמא חקרה איך? האם באמת אין קץ לסבל . מבטני התפרצה צעקת רעב נוראה.
חידה זו מפחידתני , אבל אין זו בלי הרגשה כולי אש בוערת .
מחשובתי התפזרו כנפץ עננים מפני הרוח . והנה בעיני בוערת אש המשתקפת מן
השלוליות האדומות אשר ברחובות אל מול הפנסים האדומים .
כל זאת אני רואה בפנטזיה כשמש בוערת המציתה את השלוליות ברחובות

כעבור ימים אחדים הם שמעו שירה בעברית קרוב אליהם. התברר שזאת קבוצה של חלוצים
שהיו ברשותם רישיונות שאמורה להפליג באוניה "רוסלאן" לארץ ישראל.
הם התקרבו לקבוצה וסיפרו את סיפורם . אמרו להם החלוצים אנחנו קבוצה גדולה
תתערבבו בתוכינו ואנחנו נשתדל שלא תתגלו כך תגיעו איתנו לארץ ישראל.

בתחילה אבא ופישצ'רה פחדו לחזור לאוניה אבל מכיוון שלא מצאו דרך אחרת , חזרו לאוניה

ביחד עם החלוצים .

אבא עלה על סירת הצלה שהייתה על הסיפון והסתתר בתוכה.
פישצ'רה מצא שק קש גדול ונכנס לתוכו. החלוצים דאגו להם הביאו כל יום אוכל ומים.
ככה הגיעו ליפו. לסבא היו מכנסיים רחבים ותרבוש, ככה ירד מהאוניה ללא בעיות.
גם פישצ'רה ירד מהאוניה. הם נפגשו ליד בית החלוץ.
בבית החלוץ אבא הכיר שומר שמו "שוחט" הוא שאל אותו אם ברצונו לעלות לתל חי,
אבא שמע על תל חי על מותו של טרומפלדור הבין שהמצב שם קשה, הוא עם כמה חברים
הסכימו ויצאו . הגיעו לחיפה, עד הערב השתכנו במקום ששימש כמלון מול תחנת הרכבת הישנה
בחיפה המזרחית.

באותו ערב הגיע לשם איש אחד שהציג את עצמו בשם "אלכסנדר זייד", סיפר להם כי בגליל העליון מאוד
לא שקט, ושאל מי מוכן להגיע לתל חי, לאבא וחבריו היה ברור לגמרי הם התנדבו מייד .
ירד הערב והיה כבר חושך, הם ירדו לשפת הים לכיוון חוף שמן. שם אמר להם אלכסנדר זייד

כי במפרץ עוגנת סירה עם נשק ויש צורך להביאה לחוף.
 אבא שהיה שחיין מעולה התנדב מייד עם בחור נוסף שחו אל הסירה והגיעו איתה לחוף.
 פרקו ממנה רובים ותחמושת העמיסו את הציד על עגלה שחיכתה להם בחוף, כיסו בעלים וענפים מלמעלה והחלו ללכת ברגל אחרי העגלה העמוסה לטבריה.
 בבוקר הגיעו לטבריה, הסתתרו שם במקום שהוכן מראש. נפגשו עם משפחתו של אלכסנדר זייד, ציפורה והילדים, אליהם הצטרפו עוד כמה בחורים וכך העבירו את היום.
 עם רדת החשכה עלתה השיירה לראש פינה ומשם לתל חי. זאת הייתה שיירה משונה עגלה רתומה לצמד סוסים עמוסה בנשק ותחמושת, עליה יושבים אישה עם כמה ילדים, מאחוריה הולכים קבוצה של חלוצים הולכים במרץ בביטחון רב ושאיפות לעתיד. לצידם ומאחור מאבטחים אותם שלושה פרשים רכובים על סוסים..... ככה הגיעו לתל חי.
 בתקופה הראשונה לשהותם שם למדו להכיר היטב את הגליל, הם עברו לכפר גלעדי.
 ביום עבדו ובלילה שמרו. נטעו כרמים שתלו עצי אקליפטוס, חפרו תעלות ניקוז המטרה הייתה ייבוש הביצות. ככה עבר זמן בעבודה ובשמירה התחילו להתרגל לחברה ולאורח החיים בקיבוץ.
 לאחר כמה חודשים עברו אבא עם כמה בחורים ליבנאל. שם עבדו עם האיכרים ושמרו.
 במשך הזמן הגיעו בחורים נוספים שמוצאם מחצי האי קרים.
 נערך כנס של כל הצעירים החלוצים שבאו מרוסיה. החליטו בכנס הראשון להקים גדוד עבודה שייקרא על שם יוסף טרומפלדור.
 הגדוד הוקם וחבריו התחילו לעבוד בסלילת הכביש מצמח דרך טבריה לטבחה.
 העבודה בחציבה הייתה קשה מאוד, לא היו אז קומפרסורים עם פטישי אוויר וטרקטורים משוכללים. העבודה נעשתה בידיים. עם פטיש וזמיל חצבו חורים בסלע את החורים מלאו בחומר נפץ "דינמיט".
 לאחר הפיצוץ המשיכו לחפור בידיים. גם בחורות עבדו איתם בחציבה. את האבנים הלא גדולות היו שוברים עם פטישים קטנים לחצץ.
 גדוד העבודה התרחב והגיעו חלוצים נוספים.

צליחת הכינרת לאורכה:

אבא שהיה ספורטאי ושחיין מעולה החליט שעליו לנסות לחצות את הכינרת בשחייה לאורכה.
 וכך היה בוקר אחד נכנס לכינרת בחוף צמח התחיל לשחות, הייתה לו סירה מלווה, וכך שחה וצלח את הכינרת עד כפר נחום. אין לי מושג אם מישו עשה זאת לפניו אבל השחיין יצחק יחזקאל שצלח גם הוא את הכינרת עשה זאת שנים אחריו.

הקטע הזה בכתב ידו של אבי, הוא קרא אותו כנראה באחד הטכסים. של גדוד העבודה שנערכו באותם הימים:

אחים יקרים!
 היום לנו מפקד כללי של הקהילה,
 לכבוד מסירת הדגל לגדוד מתתיהו – החשמונאי.
 החשמונאים!
 הנכם גדוד הנושא עליו את שם גיבורינו החשמונאים
 זיכרון היסטורי לאבותינו מקדם
 גיבורים לא נשכחו – לא נמחה זכרם,
 הנכם מקבלים דגל זה.
 זכיתם בו בצדק
 ועל כבודו שמרו.

אחי!

מי מכם ראה פעם סערה בים? בין כה ובין כה
מי מכם בודאי נסע בים. וקרה לו גם מקרה כלשהו?
הנה קבוצה גדולה של צופים – חברי טרומפלדור מקרים – אשר עיקבוה הלבנים הבולשביקים-
יצאה לדרך ופניה לארץ ישראל
בדרך התחוללה סופה עזה בים, גלים – כהרים כמו ועמקים – תהומות.
דומה – הנה תצלול האניה תהומות ואיננה.
הרוח לבשה עוז ונפחה ביתר שאת והשמים כיסו ערפל כבד.
הקברניט אובד עצות, המצפן ניתץ,
הצופים, (קבוצת טרומפלדור) עומדים דום, עוד רגע ירדו מצולות,
אחרי הינצלם מחבר המרצחים שם ברוסיה..
הכל באוניה ניתק ממקומו ונשבר, מהומה קמה באוניה.
אנשים, נשים וטף רצים מבוהלים, מחפשים מקום מחבוא, מקום הצלה - ואין.
הבל יאבד!
פתע, מבעד לערפל הכבד נראתה אש קטנה מהבהבת, צבעה לבן –זוהר ומשנה –תכלת.
מגדל – אור, ההצלה.
כאחד נעורו הנישאים על גלי הים הגועש!
דומה חפצו לעבור שמה בקפיצה אחת

בעמים אחרים שכחו שעבריים הנם. רבים נמצאים בסיביר הקרה.
אתם, גדוד מתתיהו החשמונאי,
דגלכם אש הלהבה, הלבן – תכלת,
אשר למגדל – אור ההצלה – ניר תקוותכם.
הידד – הסתדרות הצופים העבריים בארץ ישראל.
הידד – דגל החשמונאים,
הידד – לגדוד הנושא את דגל החשמונאים,

בשנת 1921 נשלחה מהגדוד קבוצה לירושלים.
חלק מהקבוצה השתכנו בתלפיות וחלק קיבלו שטח לא גדול שנמצא ליד בית הספר לאומנויות "בצלאל".
בנו שם צריף עם כמה אוהלים. למחנה הזה קראו "רטיסבון".
הם מצאו מקום שיש שם "אבן ירושלמית" טובה הקימו מחצבה והתחילו לעבוד. במשך הזמן הקימו
מחצבות נוספות באזור "גבעת שאול".
אחד התפקידים שלקחה על עצמה הקבוצה הירושלמית היה להגן על היהודים שחיו בעיר העתיקה.
מדי פעם ובעיקר בחגים. באו ערבים מוסתים ומתנפלים עליהם בדרכם לבית הכנסת או בתוך בית הכנסת.
היו מכים, שוברים, הורסים ולפעמים גם רוצחים.
האנגלים שהיו השליטים גילו חוסר אכפתיות לא התערבו ולא ניסו להגן על היהודים המותקפים.
קבוצה זאת שנקראה בפי היהודים המקומיים "מוסקובים" (כנראה מהמקור מוסקבה – רוסיה)

יצאה להגן על היהודים. למדו להכיר היטב את העיר העתיקה וסמטאותיה. הם בנו "סליקים" - מקום מסתור לנשק בסמוך לכל מחבוא אישי, לכל אחד מהבחורים. אם ערב, בימי חג ומועד, לפני סגירת שערי העיר העתיקה, היו "המוסקובים" מתגנבים לתוך העיר העתיקה מבלי שהחיילים הבריטים או אזרחים ערבים ישגיחו בהם. ברגע שחל ארוע התנפלות של ערבים על היהודים, מייד נכנסו לפעולה... ערב אחד התקהלה קבוצה גדולה של ערבים מחוץ לחומות. ניסו לפרוץ פנימה להתנפל על היהודים ולהרוג בהם. "המוסקובים" ברגע שנודע להם על כוונת המתנפלים הכינו "פצצות תוצרת בית" וחיכו להם על החומות. ברגע שניסו להתפרץ, נכנסו לפעולה המתפרצים קיבלו את המגיע להם. הבחורים "נעלמו" בסמטאות העיר, כשבאו האנגלים עם כלבי גישוש לחפשם לא הצליחו לגלות אף אחד. המצב הביטחוני הורע, באותו זמן הופיע "חאג'-אמי-חוסייני" שהיה "המופתי". הוא היה מיודד עם ההנהגה הבריטית. מאוחר יותר התברר שהיו לו קשרים טובים עם הנאצים במלחמת העולם ה-שנייה. המופתי ארגן כנופיות מוסתות ומאומנות יותר בשימוש בנשק, מטרתם הייתה להתנפל על יהודים ולהרוג. למופתי היה ידיד יהודי אשר שיתף עימו פעולה, שמו "דהאן". - מאוחר יותר הוא חוסל ע"י ההגנה - (ידוע משפט דהאן שהתפרסם) המוסקובים אהבו מאוד להאזין למוסיקה קלאסית ואופרות בירושלים היה אולם קונצרטים בו נערכו הופעות. באותם הזמנים הגיע לשם המנצח המפורסם "גלינקין" ועימו כמה זמרים מפורסמים. הם הופיעו עם כמה אופרות שאבא וחבריו אהבו מאוד לשמוע. הכרטיסים לאופרה גם אז היו יקרים מאוד לא היה באפשרותם לרכוש לכולם. מה עשו? קנו 5-6 כרטיסים ונכנסו 15-20 איש. הזריזים נכנסו מהדלת הראשית, יצאו מהדלת הצדדית והעבירו את הכרטיסים לקבוצה השנייה. לפעמים עמדו אחד על גבי השני ונכנסו דרך החלון בקומה השנייה. ככה כולם נהנו ממוסיקה טובה. בין המפקדים הבריטים היה בלש אחד ושמו "טידר". הוא מונה במיוחד לעקוב אחרי "המוסקובים". "טידר" ידע שבאולם הקונצרטים יוכל תמיד למצוא אותם. לכן הסתובב שם לעיתים קרובות והרבה. הוא הבחין באבא שנכנס לאולם ולאחר כמה רגעים לפני תחילת האופרה ראה אותו נכנס בשנית. לא עברו כמה דקות הוא ראה אותו נכנס בפעם השלישית עם חברים אחרים. טידר ניגש אליו ושאל אותו למעשיו, אבא גילה לו את האמת ואמר: "הכרטיסים יקרים, אנחנו אוהבים אופרות, לכן אנחנו קונים 5-6 כרטיסים ונכנסים 15-20 חברים", טידר הבלש העריך את אבא על יושרו ואמר לו: "אני אוהב אותך בגלל היושר שלך". מאז כשנפגשו ברחוב היו אומרים שלום. לעיתים שתו ביחד כוס קפה. למרות הידידות אבא ידע תמיד כי עליו להיזהר מ"טידר" זה. דהאן - ידיד המופתי - מסר לבריטים ידיעות על מעשיהם של חברי ההגנה. תקופה ארוכה לא רצו לגעת בו, אבל לאחר שהתברר שהוא מסכן את חייהם של חברי ההגנה ואת ביטחונם של היהודים יושבי העיר העתיקה, נערכה ישיבה של מרכז "ההגנה" והוחלט בתמיכתה של "רחל ינאית בן צבי שהייתה ממפקדי ההגנה - לחסל אותו. הפקודה בוצעה ודהאן חוסל. המשטרה והבולשת הבריטית עשו מאמצים גדולים כדי לגלות את המחסל, ולא הצליחו. טידר כל הזמן חשד באבי כי הוא האיש. יום אחד כשאבא ישב במספרה ניגש אליו טידר תפס אותו ורצה לעצרו באשמת רצח. אבא הצליח לשכנעו כי אין לו כל מושג מי חיסל אותו וידו לא הייתה מעניין הזה. באותו הערב כשחזר לרטיסבון סיפר לחבריו על פגישתו עם טידר. הם יעצו לו להסתלק מירושלים ומייד. אבא לא ידע לאן עליו להגיע לתל חי לכפר גלעדי או לחיפה. הוא הגיע לחיפה ושם פגש אחד מידידיו מקרים שמו "קיסלגוף". קיסלגוף הכיר את אבא הוא ידע על נסיונו הרב בעבודת מחצבה, הציע לו להצטרף לקיבוץ ללמד את החברים לעבוד, לפתוח מחצבה ולגור שם. וכך היה, אבא הצטרף לקיבוץ היה אחראי על המחצבה. אבא היה מאוד לא מרוצה מהיחס של החברים ומספר כאשר הגיע מירושלים הביא איתו תלבושות - הרבה בגדים אבל קיבוץ זה קיבוץ נותנים הכל לקומונה. וכך עשה. אבל כל פעם כשרצה לצאת לא היה לו מה ללבוש. מכיוון שהיה אחראי על המחצבה נשאר תמיד אחרי כולם לבדוק שהכל בסדר הכלים במקומם.

וכשלבסוף הגיע לקומונה לקבל תלבושת כבר לא נשאר מאומה. ומה שנותר – מכנסיים קצרים עם טלאים זה הרגיו אותו מאוד.

אבא הכיר משפחה בשם קייזרמן לשם באו הרבה אנשים היו מנגנים, שרים, רוקדים, אבא הרגיש טוב מאוד בחברתם. היו שתי בנות שנגנו על פסנתר. באו לשם חברה אינטלקטואלית וקצת בורגנית. לזה לדבריו עוד לא התרגל אבל ידע איך להתייחס אליהם די טוב. היו ערבים שנערך שם נשף. ערב אחד אבא הוזמן ורצה לבוא. הוא דרש במיוחד שישאירו לו מכנסיים שהיה צריך לכבס ולגהץ כי הוא יוצא וכן הייתה לו רובשקה - חולצה - שהשאיר אותה באוהל אבל כאשר חזר מעבודתו אחרי כולם לא נשאר לו מה ללבוש. ולאחר ארוחת הערב, לא נשאר לו כלום. אבא כעס מאוד ובאותו הרגע החליט לצאת מהקיבוץ.

אצל המשפחה הזאת הכיר את אמא. היא מאוד מצאה חן בעיניו, הייתה אישה חכמה, ידעה הרבה מאוד שפות וההתעניינות בה הלכה וגברה.

ובאותו הערב שרצה להגיע לשם נשאר באוהל כועס ורוגז מאוד. למזלו לאחר זמן מה הגיע לאוהל חבר טוב שהיו יחד בירושלים עם אשתו. אבא שמח לקבלם וסידר בשבילם עוד מיטה באוהל ואז שאל אותו תגיד יש לך אולי תלבושת בשבילי? יש נשף נשף חשוב ואין לי מה ללבוש. בוא תפתח שם היו מכנסיים טובים בדיוק כאלה כמו שהוא אוהב ללבוש מלמטה רחב. התלבש והם הגיעו לבית של קייזרמן. היו הרבה אנשים אבא ניגש לחברה שהייתה אז שושנה הם רקדו וולסים, פולקה, קוצ'וק זה מה שהם רקדו בגדוד העבודה ובקיבוץ. היה ערב טוב וכך התקרב יותר לאמא. בשנת 1924 הגיע מתל אביב חבר בשם דרז'נה. הוא הכיר את אבא כפועל מחצבה וביקש לארגן קבוצה בשביל עבודת התחנה בחיפה. אבא אסף כמה חברים גם מהקיבוץ וכך התחילו לעבוד בתחנה הראשונה בחיפה תחנת "רוטנברג".

היו הפסקות בעבודה אבא מצא במקום אחר לאחר כמה חודשים שוב חזר לחיפה. בחודש דצמבר שנת 1925 אבא ואמא נשאו. בשנת 1927 התחילו לדבר על הקמת תחנה הידרואלקטרית בנהריים. אבא היה ביו הראשונים שנשלחו לנהריים שם התחילו לעבוד בחפירה. אבא שהיה אחראי על העבודה עבד באופן חודשי האחרים עבדו בקבלנות.

אבא עם קבוצה גדולה של אנשים עבדו בחפירות אבא המציא איזה פטנט שעזר להם ונתן הספק רב בעבודתם על זה קיבל פרס מיוחד מפייטר מסייביץ' רוטנברג. הייתה להם עבודה רבה והספיקו לעבוד בכמה מקומות היו לאבא 500 ערבים מעבר הירדן. היו גם כמה אשכנזים שבאו מרוסיה, זאת הייתה הקבוצה הראשונה מברית המועצות שבאו הנה. אבא לימד אותם איך עובדים עם זמיל עם בלמינה וכך התקדמו בעבודה. העבודה הייתה די קשה, כשנגמרה התעלה היה צריך לעשות טונל כי המים נזלו ונעלמו מהתחנה. היה צריך לעשות טונל מתחת לתעלה ולמצוא את המקום ממנו נוזלים המים. הם מצאו את המקום. היה שם מומחה איטלקי ששמו "ווצגי", אבא התיידד איתו וביחד התחילו לעבוד. היו עוד אנשים שעזרו להם וככה התקדמו. אבא אף פעם לא עבד בטונל, אצלו הוא למד גם את העבודה הזאת.

הם הגיעו עם החפירה עד לקרקע למקום שאליו נוזלים המים מלמעלה, הם עברו את התעלה לזה קוראים "דרנאז". המים שנזלו יכלו להיכנס לתעלה הזאת. הכניסו משאבת מים וככה יכלו לתקן את הסדקים. הביאו משאבת לחץ להכניס בטון בחריצים ובחורים.

אבא למד את העבודה הזאת ועם קומפרסור מיוחד וצינורות מיוחדים. הם הכניסו מלט דק ככה סתמו את כל הסדקים. הצליחו להוציא את המים. וכך כל פעם שהיה מתמלא אבא עבד שם שבע שנים אחר כך העבירו אותו לחיפה.

אבא עבד בכמה מקומות אחר כך נכנס לעבוד בתחנת הכוח שם למד את העבודה והיה עוזר לאחראי. אחר כמה זמן דרשו אותו לצאת לעבודת חוץ. להיות אחראי על חציבת בורות להקמת עמודי חשמל לתת אור לכל מקום ששם קיבלו הזמנה.

לתת אור לקיבוצים לשכונות חדשות. העבודה הייתה ממטולה דרך טבריה, עמק יזרעאל עד חדרה. את העבודה הזאת עשה עם כמה אנשים שלימד אותם לעשות חורים לפוצץ ולנקות אחרי הפיצוץ.

לעיתים קרובות נשארו ללון במקומות שבהם עבדו הם לנו בטבריה, כשעבדו בגליל העליון הם לנו בצפת ולמחרת בבוקר יצאו לעבודה. בטבריה הייתה התחנה המרכזית משם ארגנו ותכננו את העבודות. היו להם עבודות נוספות בחציבה. הם עבדו שם עד אשר גמרו את כל הרשת ממטולה עד טבריה. המשך העבודה הייתה בחיפה.

היה שם מנהל העבודות בשם פלד (פלדמן). הממשלה בקשה מהחברה להשאיל אותו. עשו עבודות מקצועיות בסדום ובנגב. אבא נשלח לנגב. לחפש אוצרות. שם פגש איש אחד מהנדס מומחה בגיאולוגיה. הוא בא מסין למשפחתו היו שם מכרות זהב, בזמן המהפכה הסינית הם הצליחו לברוח וכל הרכוש נשאר שם.

האיש הזה שמו "סקידלסקי", עבד בפניציה. הוא שלח חולות מהנגב למפעל במפרץ חיפה. בהיותו בנגב הכיר את האיש הזה הם התיידדו מאוד וביחד יצאו לחפש אוצרות. כמוכן מצאו הרבה דברים ברזל שלא היה כדאי לעבוד בו.

הם מצאו הרבה קאולין, מלט, גבס, מלט לבן. הם מצאו בתימנה שטח גדול של ברזל. ככל שהעמיקו להיכנס פנימה נראה השטח יותר גדול. אבא עבד שם כחודש ימים במנהרות חצב חפר הידק וחזק את דפנות המנהרה.

אבא הסתובב עם סקידלסקי כחודש וחצי בהרים ובמרחבי הנגב. הם חיפשו חומרים שונים עם פטיש קטן, חפרו במכוש, אבא מצא חולות צבעוניים. החולות האלו בהמשך הביאו תועלת רבה. אבא המציא פטנט שמאפשר לצקת טיח צבעוני עם החול הטבעי. ולקשט קירות חשופים בשכבות של טיח צבעוני וליצור מהם ציורי תבליט שיטה זאת נקראת "סקראפיטו". אבא קישט את כל הבית שלנו ועוד מקומות בחיפה ומחוז לחיפה. אבא חזר לחיפה עד שיצא לגמלאות.

כאשר יצא לגמלאות חיפש דרך איך ליישם את הפטנט שלו, הטיח הצבעוני. לקח לו זמן של שנה וחצי למצוא איך ניתן לחזק את הטיח הזה. כשהתברר לו שהחומר טוב וחזק, הוא מסר אותו לבדיקות לטכניון. בטכניון שאלו אותו מה זה? זה מאוד חזק. את זה אבא רצה, הוא עשה ניסיונות בבית, יחד עם זה קישט גם בחצר וגם בבית. בחצר הייתה רחבת בטון סביבה המודים יצוקים בבטון, העמודים היו מחוברים ע"י חגורת בטון יצוק.

לאט לאט כל הקירות החיצוניים של הבית קושטו בציורי סקרפיטו. אבי הכין את הטיח הצבעוני אותו מרח על הקיר בכמה שכבות כל אחת בצבע אחר וכשהטיח עדיין רך הגיע האמן גילף וחתך בטיח כדי לקבל את הציור היו אומנים שהכינו סקיצה – דוגמא של הציור – בגודל של הציור עצמו. אומנים אחרים ציירו דוגמא קטנה ועל פיה עבדו על הקיר. בין האומנים היו: אברהם נסתי שאחד מציוריו. על עמוד בחצר נראה איש חסיד עומד עם ידיים מורמות ורוקד.

אומן אחר שמו דוליק וורנר – אגב הוא היה מזכיר בשגרירות ברית המועצות עד מלחמת ששת הימים היה האחרון שסגר שם את הדלת. גם הוא אמן שצייר בחורים ובחורות רוקדים וכן ליצן רוקד על כדור. צייר אחר בשם אברהם עומרי מקיבוץ שער העמקים צייר את עקדת יצחק.

עדה טל מקיבוץ כפר מסריק ציירה מראה של עיר לידה כפר, שדה ובחור מגיש פרח לבחורה.

פנחסי צייר את מעמקי הים עם מדוזות ובעלי חיים אחרים החיים בתוכו וגם קן עם ינשופים.

עוזר שבת צייר נושא של עבודה בנמל חיפה.

רפאל מוהר יצר עבודות בנושאים שונים כמו שבעת המינים, ירושלים משה והסנה הבוער ועוד. עימנואל סלע צייר נערות מצריות שואבות מים שילב בציוריו גם אבנים צבעוניות. בוריס קסטל צייר על נושא של מלחמה ושלוש בציור רואים עיר עולה בלהבות ידיים קשורות ונחש מאיים וליד בהמשך יונת שלום, זאב וכבש, שמש זורחת עם תקווה לשלום. עמוס ישכיל צייר מפה של ים כינרת טבריה וחמי טבריה.

תמונה כזאת נמצאת עד היום על קיר בית כאשר עוברים את גשר הגיבורים בדרך להדר הקיר המצוייר נראה לעין. האמן נאור עשה עבודת נסיון בצבעים על קיר המחסן בחצר. בכרמלית בתחנת "הנביאים" הישנה נאור עשה עם אבי עבודת סקרפיטו ראו בה את הנביא עולה בסערה השמימית על מרכבת סוסי אש. ידידה בשם פאני אלפנדרי עשתה שם עבודה דוד שטנסקי צייר דמות של שור וציפור. האמנית דיבור עשתה שתי עבודות רואים בציור אחד רקדניות ובשני פרחים רוקדים. הקיר החזיתי נעשה בידי האמנית אילנה עופר עבודתה נעשתה קטעים קטעים בהם רואים פרחים ציפורים, מתופף חלילן. בחצר על החגורה שחברה את העמודים ציירה כלי נגינה וריקודים של בנים ובנות. החצר הייתה מוארת האורות צבעוניים. בהמשכה נבנתה במה וככה נהגו הורי לארח ולקבל חברים, מכרים ואנשים רבים בביתם ובחצרם.

אמא שלי נולדה בבלגיה באנטוורפן.

האבא שלה סבי אהרון שמו נולד ברוסיה. משפחתו הייתה עשירה מאוד היה להם בנק ורכוש רב כסף בתים ותכשיטים. כאשר סבי הגיע לגיל הגיוס אמרו לו הוריו מה לך ולצבא הצאר, סע לאירופה ותלמד מקצוע. כך נהגו משפחות אמידות של יהודים שלחו את בניהם מחוץ לרוסיה כדי למנוע את גיוסם לצבא הצאר. סבי נסע לצרפת ולמד שם הנדסת חשמל. הוא התמחה גם בעשיית נורות חשמל ע"י ניפוח זכוכית והכנסת תייל פחם וכך ייצרו את המנורות. לימים טבעה ספינה בנהר הסינה, כנראה היה בה רכוש יקר ורב ערך. החברה שעבד בה קיבלה את הזכיון להוציא ממנה את הרכוש. סבי היה אחראי על התאורה בפעמון הצלילה שהוחדר למים ובעזרתו נעשתה העבודה.

כאשר נסתיימה העבודה עבר סבי לספרד שם קיבל את עבודת תכנון התאורה באלם האופרה.

אחר כך עבר לפורטוגל, שם תכנן את התאורה בארמון המלך.

קאפה – דה – רוקה

בפורטוגל בליסבון נמצא מקום שהוא המערבי ביותר ביבשת אירופה נקרא "קאפה דה רוקה" זהו מצוק הצופה אל האוקיאנוס האטלנטי שם סערות רבות והים מסוכן. בראש המצוק נמצא מגדלור שאפשר היה להגיע אליו בסירה ולהדליקו רק כאשר הים שקט אם לא, לא האיר המגדלור. סבי הגיע לשם נשאר כמה זמן והתקין טורבינה מיוחדת שהופעלה ע"י תנועת הגלים והביאה אור למגדלור. נמצא שם שלט נחושת עלו כתוב כי המהנדס אהרון זלצמן הביא את האור למגדלור. זה נמצא כנראה בחלק התחתון הישן של המצוק. כיום בנוי שם מבנה מודרני עם כל הטכניקות הידועות היום. סבי עבר לגור בבלגיה שם הכיר את אשתו "ברתה" – סבתי. הם נישאו גרו באנטוורפן ונולדו להם שישה ילדים שלושה בנים ושלוש בנות אחת הבנות שושנה או רוזה כמו שנקראה אז היא אמי. אמא למדה בבית ספר בעיר. הקשר ליהדות או ליהודים היה אפסי או כלל לא היה. אחת מחברותיה של אמי שלמדה איתה ביחד הייתה אליזבט בת המלוכה של בלגיה שלימים הוכתרה למלכה. בשנת 1914 זמן מה לפני פרוץ המהפכה ברוסיה. אמי נסעה לבקר את קרובי משפחתה שנשארו שם. רק אהרון אביה עזב את רוסיה. לאמא היו שני דודים דודות. הם גרו במוסקבה והיו עשירים מאוד. אמא העדיפה לגור אצל דודה אחת שאהבה יותר.

לרוע מזלה לפני שהספיקה לחזור לביתה בבלגיה פרצה המהפכה. באו בולשביקים לביתם חריומו את כל הרכוש את הדוד אסרו ושלחו אותו למחנה עבודה את בני הבית האחרים גרשו, אמא עברה לדודה השנייה. הדאגה לדוד הייתה רבה מאוד כי לא שמעו דבר ולא ידעו היכן הוא נמצא. הגיעו שמועות ששלחו אותו לסיביר כנראה כמו את האחרים. ימים אחדים אחר כך אמא החליטה לראות מה נעשה בביתו של הדוד שנשלח לסיביר. הגיעה לשם וראתה את אחד הקצינים או הקומיסרים יושבים בבית באחד החדרים הוא מוציא מתוך תיבה תכשיטים וכל מיני חפצים יקרי ערך – כנראה גם לא היה לו מושג מה שווים – וחילק לכל מי שנמצא שם. אמא נגשה אליו ובקשה גם בשבילה, כנראה חייכה יפה ומצאה חן בעיניו שאל אותה ומי את? ענתה לו ברוסית שהספיקה קצת ללמוד אני עבריה. הוא לא ידע במה מדובר נתן לה המון מחרוזות תכשיטים ואבנים יקרות מילא לה את הכיסים. אמא הודתה לו בחיוך ויצאה.....

באותו הרגע אמא הגיעה להחלטה שתנסה לגלות לאן שלחו את הדוד האהוב ותנסה להצילו.

אמא הלכה למשטרה שיחדה קצינים עם הרכוש שהיה לה עלתה על רכבת משא ושיחדה את נהג הקטר וככה במשך כ- שלושה חודשים נדדה ברחבי סיביר עד שהצליחה לגלות באיזה מחנה הדוד נמצא . בעזרת הממון שהיה בידה שחררה אותו וביחד חזרו למוסקבה.

מייד אחרי המהפכה פרצה מלחמת העולם הראשונה. אמא נשארה ברוסיה כ-שש שנים .

הלכה לבית ספר למדה היטב את השפה הרוסית , כך עבר הזמן.

נסתיימו המהפכה והמלחמה אמא רצתה לחזור לביתה בבלגיה.

אמא וכל בני המשפחה המלווים הגיעו לאודסה שם נפרדה מהם ועלתה על ספינה שהפליגה למרסיי.

הספינה יצאה לדרכה . בערב נכנסה אמא לחדר האוכל הביטה כה וכה ולפתע קלטה אוזנה דיבור בשפה

הצרפתית. אמא התרגשה מאוד צרפתית הייתה לה כשפת אם ומזה כשש שנים לא שמעה.

נגשה לשולחן ישבו שם שני גברים , שאלה אם אפשר להצטרף הם קיבלוה בשמחה . וכך התפתחה השיחה

האחד סיפר כי ברצונו לעשות שינויים גדולים בארצו , הוא רוצה שיכבדו את הנשים הוא גם רוצה לשנות

את הכתב לאותיות לטיניות , ועוד ועוד דיבר על תכניותיו וכוונותיו האיש הזה היה "כמאל אתא טורק".

האיש השני דיבר וסיפר אנחנו היהודים עם קטן עם מסורת עתיקה יש לנו ארץ אבל אין מדינה אני רוצה

לבנות עיר בארץ הזאת שתהיה עיר עברית ויחיו בה בעיקר יהודים שתיהפך לער מרכזית.

האיש הזה היה "מאיר דיונגוף".

לאחר הפלגה של כשבוע עם החברה הזאת אמי הפכה להיות ציונית והחליטה שעליה להתכונן ולעלות

לחיות בארץ ישראל.

כשהגיעה לביתה הצטרפה לתנועת הצופים הציונים שהייתה באנטוורפן . הייתה פעילה בהדרכה בארגון

יצאה למחנות לטיולים התעניינו קראו ולמדו על ארץ ישראל.

הגיע היום המיוחל אמא עזבה את בלגיה ועלתה לארץ . הייתה הצופה הראשונה שהגשימה.

נערכה לה מסיבת פרידה בשבט הצופים וכך הגיעה לארץ לחיפה .

הסבתא שלי –האמא של שושנה משפחתה באה מצרפת היו להם קשרים עם בעלי ביח"ר שמן.

אמא התקבלה לעבודה ובהיותה שולטת בשפות רבות הביאה תועלת גדולה למפעל אמא גרה אצל משפחת

קייזרמן שם יותר מאוחר הכירה את אבי.

בעקבות עלייתה של אמי לארץ באו גם כל האחים ואמא שלהם, האבא נפטר לפני כן.

קרוב לעלייתה ארצה הצטרפה אמי לארגון ההגנה . האיש שפיקד אז בהגנה וגייס את אמא היה יעקב פת.

הערבים איימו וסכנו את חיי היהודים המשטרה הבריטית לא עשתה הרבה כדי להגן או למנוע את

התנכלויות הערבים. ל"הגנה" היה צורך להשיג נשק ותחמושת .

מצאתי קטע מדף ישן שאמי כתבה ביום השלושים למותו של יעקב פת . אני כותב אותו כלשונה:

מתוך זכרונות על עבודה משותפת עם יעקב פת.

את יעקב פת הכרתי עוד בשנת 1924 . עליתי ארצה כעולה ראשונה מבלגיה מלאת התלהבות ותשוקה

לאידיאלים . חיפשתי דרך להצטרף ל"הגנה" הכרתי את יעקב , בתקופה זאת הוא היה ראש ההגנה בחיפה

עברתי בהצלחה את המבחן והתקבלתי לקורס נשק קל שהתנהל במרתפים מתחת לבתי המלאכה של

הטכניון.

זוכרת אני באיזו חרדת כבוד אמרתי את הסיסמה בעוברי את פתח המרתף.

יעקב תמיד השתתף בשעורים אלו וריכז את כל ההדרכה , בחן את החברים וארגן את כל רשת ההגנה

בחיפה . הוא היה סמל המסירות וההתנדבות.

בשנת 1925 כשסיפרתי לו כי עלי לנסוע לבלגיה לביקור משפחתי אחרי מות אבי , הטיל עלי יעקב משימה

מכובדת סודית ואחראית , לקשור קשרים עם בתי חרושת לנשק כדי לרכוש שם נשק קל בשביל ההגנה.

לארגן בין היהודים הציונים מגבית לכיסוי ההוצאות.

בחזרה מבלגיה מסרתי לו כל הפרטים , לא עבר זמן רב וחודורוב הרב חובל שלנו הביא ארצה חביות סודה

קאוסטיק מולאות מכל טוב.

היו לנו סליקים תמידיים , מדי פעם ישבנו עם יעקב ניקינו ושימנו את הכלים . היו אז בראונינגים , תופים ,

פרבולמים ורובים . וחלמנו על רכש נוסף.

היה ברשותי מקלט רדיו קטן , זה היה מכשיר הרדיו הראשון שהיה בחיפה . הוא היה פרימיטיבי מאוד

עם שתי אוזניות לגלים קצרים ובינוניים.

לפי בקשת יעקב מסרתי אותו לרשות ההגנה . המכשיר שימש כמכשיר האזנה חשוב בשנות 25-29

במאורעות שנת 1924 ארגן יעקב קשר מיוחד בין הערים חיפה – תל אביב – וירושלים.

בתקופה הזאת לא היו בארץ אנשים שידעו את השפה הבלגית-פלמית. ידעו אותה אחותי יונה בתל אביב, בן דודי שמואל טולקובסקי בירושלים ואני בחיפה. שלושתנו חברי ההגנה ישבנו במטה בשלושת הערים ובשפה הפלמית התנהלה העברת הפקודות הסודיות....

קשרי ידידות כנה נתקשרו בין שתי המשפחות, לא פעם ערכנו טיולים משותפים בארץ עם יעקב, ציפורה אשתו ושתי בנותיו. פעם טיילנו לכפר גלעדי לחגיגת הבת מצווה של מניה שוחט. אחרי שיעקב עזב את חיפה פסקה עבודתנו המשותפת אך הידידות נשארה וצר לי מאוד כי עזב ללא עת. יעקב היה חבר טוב ידיד נאמן ומסור לזולת יהיה זכרו ברוך.

לאמא היו קשרים עם המלכה הבלגית אליזבת, מאז כשלמדו ביחד. כאשר נסעה לבלגיה לביקור המשפחתי לאחר מות אביה,

נפגשה עם המלכה ובעזרתה הגיעה אל המקומות, הנכונים לקבלת הנשק והתחמושת, אותם הביא רב החובל חודורוב לארץ.

היה בבלגיה נגן צ'לו מפורסם – הצ'לן של בית המלוכה – שמו "ברז'נסקי".

נגינתו הייתה ברמה גבוהה כמו פייטגורסקי, או פאבלו קזאלס.

המלחין ארנסט בלוך כתב בשעתו את היצירה לצ'לו "שלמה" לצ'לן פייטגורסקי.

בסוף שנות ה-20 או בתחילת שנות ה-30 הגיע פייטגורסקי לארץ וניגן כמה רסיטלים.

הורי האזינו לנגינתו. אמא הכירה אותו לכן הזמינו אותו להתארח בביתם בקריה.

הוא בא לימים אחדים, בינתיים פרצו המאורעות ולא ניתן היה לו לצאת מהארץ.

עבר זמן והצ'לן לא חזר לביתו בבלגיה. בבית המלכות התחילו לחפשו, שלחו מכתבים לממשלת המנדט, המשטרה חיפשה אותו, הוא לא נמצא. יום אחד אמא שמעה ברדיו – שהביאה מבלגיה ושנמצא ברשותה – כי ברז'נסקי נעדר ומבוקש. אמא יצרה קשר עם בית המלוכה וספרה כי הוא נמצא בקריית חיים בריא ושלם.

הגיעה פקודה מבית המלוכה להחזירו לביתו בבלגיה. עם אישור מהמשטרה אבא נסע איתו לחיפה ליווה אותו לנמל. ברז'נסקי חזר למולדתו.

ביקור המלכה בארץ:

בשנת 1958 ערכה המלכה אליזבת ביקור בארץ הקודש, היא כתבה על כך לאמא ואמרה כי תשמח להיפגש. החלה בבית התרגשות גדולה. אבא עבד החצר כדי להכין אותה לביקור.

אמא קיבלה חבילה מהמלכה ובו מכתב כי ברצונה להיפגש, בחבילה היו מעטפות מיוחדות עם חותמת בית המלוכה כדי שהמלכה תקבל אותם לידיה. אמא כתבה לה שהיא מחכה לביקורה אצלנו בבית.

המלכה הגיעה לארץ נסעה לנצרת, לטבריה. לכינרת. בקרה בחיפה, הורי חיכו לה והיא לא הגיעה.

האכזבה הייתה רבה. כעבור כמה ימים חזרה המלכה לארצה.

דודתי יונה אשר גרה בירושלים הכירה את אחד ממארגני הטכסים בכנסת, וסיפרה לו על כל המקרה.

אוי ואבוי הוא אמר באמת המלכה אמרה כי היא רוצה להיפגש עם "רוזה הלפרין", אמרנו לה כי האישה

הזאת באמריקה. היא התעקשה ואמרה לא היא כאן אני מכירה אותה.

אבל מארגני הביקור לא הבינו על מה היא מדברת וכך הן לא נפגשו.

מייד כאשר אמא שמעה מאחותה. כתבה למלכה מכתב ובו סיפרה לה איך התרחש כל המעשה.

לאחר כשבועיים הגיע לביתנו חבילה מבית המלוכה. המלכה כתבה שהיא מאוד מצטערת שלא יכלו

להיפגש בחבילה הייתה תמונה גדולה ויפה של המלכה.

בתחתית התמונה כתבה ברכות לאבי ולאימי.

כאשר הגיעו הורי לגור בקריה מייד הצטרפו שם לשורות ההגנה. בחצר בתינו היה סליק שנחפר באדמה וממעל הדשא כיסה אותו. אני זוכר כילד, פעם הגיעה ידיעה כי כנופית ערבים מתכוונת לתקוף בסביבת רמת יוחנן, עם ערב הגיעה לחצר ביתנו קבוצה של כמה אנשים הזינו את הדשא וירדו למטה כעבור כמה זמן קצר עלו עם כלי נשק והדשא חזר למקומו עם שחר התעוררתי לשמיעת רעש בחצר ראיתי את הבחורים שוב יורדים למטה וחוזרים. הכל נראה כלא היה, הם הצליחו לסכל את כוונת התוקפים. הטלפון הסודי:.

ל"הגנה" הייתה יחידה שנקראה ש"י – שרות ידיעות – לימים חייל המודיעין של צ.ה.ל.

יום אחד הצליחו ה-ש"י לעלות על קו הטלפון שחיבר את מפקדתו של "קאוקג'י" שישבה בלבנון עם מפקדת הצבא הבריטי שנמצא ב"סטלה מריס". מצאו שהמקום המתאים אליו יגיע קו הטלפון הוא ביתם של הורי וכך היה. הטלפון הותקן באחד החדרים ישבו והאזינו 24 שעות ביממה. חברי ההגנה ששרתו במשטרה הבריטית אשר ידעו ערבית, גם אמי שידעה את השפה ישבו ושמעו את כל ההודעות והפקודות שהועברו בין המפקדות. כאשר הגיעה ידיעה כלשהי על כוונת הערבים או הבריטים אמא קראה לי נתנה לי פתק רכבתי על האופניים והבאתי אותו למרכז, זה היה ברחוב ג' הבית השני מהכביש הראשי. שם הוחלט איך ומה לעשות. כך ידעו על תכניתם של הבריטים למסור מקומות אסטרטגים לערבים בחיפה. לתת להם את בתי הזיקוק את הנמל, כאן התקבלה ההודעה על שיירת הנשק. משאיות עם נשק רב ותחמושת עברה את ראש הנקרא את נהריה ואת עכו בדרכה לחיפה אל כנופיות הערבים. ההגנה הכינה מארב בכניסה הצפונית לקרית מוצקין והשמידה את השיירה. בהתקפה זאת נהרגו שני לוחמי פלמ"ח עמנואל לנדאו ונועם פסמניק ז"ל. אברהם אביגדורוב נפצע קשה אך החלים. על פעולה זאת אברהם אביגדורוב ועמנואל פסמניק קבלו את אות הגבורה.

סביב לקריית חיים היו הרבה מחנות של הצבא הבריטי. מחנה אחד קרוב השתרע מבניין המשטרה -היום משטרת זבולון- לכיוון פסי הרכבת בערך עד למקום שכיות נמצא "בית נגלר". במחנה הזה שרתו חיילים בריטים שבאו מכל רחבי האמפריה: אוסטרלים הודים, כושים ועוד הם התחלפו כל כמה זמן. כילדים ראינו אותם מסתובבים ברחובות לעיתים היו שיכורים, זכורים לי כי פעמיים בלילה ניסו שיכורים להיכנס לביתנו. אנו הילדים היינו מתקרבים אליהם מבקשים בולים או ממתקים הם היו נותנים לנו, אנו קיבלנו בשמחה. כל כמה שבועות הייתה נערכת תהלוכה. תזמורת כלי נשיפה וכלי הקשה היו לבושים יפה המנצח בראשם נגנו שירי לכת וכך צעדו מהמחנה שהזכרתי עד למחנה שנמצא בקריית שמואל. אנחנו הילדים הלכנו אחריהם, זאת הייתה חגיגה אמיתית. הסתכלנו בהערצה על המנצח שהפליא בתנועותיו ובניצוחו, ליוונו אותם לאורך כל הדרך עד למחנה השני, הבנק:

בקריית חיים בסביבה שאנחנו גרנו לא היו כלל טלפונים. רק בשני בתים האחד ברחוב ח' מ"ס 41 זה היה ביתם של משה ורבקה פלימן. משה היה מהנדס שעבד בחברת החשמל היה לו תפקיד בכיר מאוד עקב זה נמצא טלפון בביתו. הטלפון השני היה ברחוב ה' בביתם של משפחת אלטוביה שהיה בשעתו המנהל של "שרותי נמל מאוחדים". לפתע פתאום הופיע טלפון בביתם של משפחת הלפרין זה היה מסוכן היה צורך להסוות אותו. לכן אמא השכירה את אחד החדרים שישמש כבנק. שברנו קטע מהמרפסת התקינו מדרגות פתחנו שער כניסה נוסף מהרחוב כך ניתן להיכנס אל הבנק דרך כניסה נפרדת. הבנק נקרא: "קופת מלווה וחיסכון שותפית של העובדים בארץ ישראל". זה היה ה"אבא" של בנק הפועלים. כפי שנקרא אחר כך. בבנק הזה ערכו חשבונות קיבלו משכורות כמו בנק רגיל לכל דבר את הבנק הזה ניהלה "חנה זגגי" שגם עבדה בו. בבנק הזה קיבלו משכורות גם קצינים וחיילים בריטים. בבנק חייב להיות טלפון. זאת הייתה ההסוואה של הטלפון הסודי. אמי שידעה שפות רבות ארגנה קבוצה של נשים ביניהן חנה פשר, חנה פרלמוטר, חווה סניטקובסקי, ווירה רולניק ועוד שאינני זוכר את שמותן, היו מתאספות בביתנו או לעיתים בבית אחת החברות. הזמינו קצינים בריטים לכוס קפה עם עוגה ולישיחת רעים. האנגלים שמחו על זה מאוד כי היו רחוקים שנים רבות מבייתם ומשפחתם. ככה קלחו השיחות, גם זאת הייתה בעקיפין דרך לקבל מידע שהיה חשוב מאוד "להגנה" ובאותו הזמן, באותו ערב של שיחות רעים התקיימה בתוך הבנק בחדר ליד הישיבה של מטה ההגנה בחיפה. אבא התגייס לצבא הבריטי:

בין מסמכים ישנים מצאתי מכתב שאימי כתבה להנהלת הבנק אני מעתיק אותו כלשונו:

28-10-45 באחריות
לכב. הנהלת קופת מלוה וחסכון לידי הח' ש. גולדברג
חיפה

ח.ב.

הנני להודיע לכם כי החוזה בינינו להשכרת החדר לסניפכם בקרית-חיים יגמר בסוף חודש דצמבר 1945 היות ובעלי – החייל, עומד להשתחרר בקרוב מהצבא, אני אהיה זקוקה לחדר ולכן לא אוכל לחדש את החוזה ואני מבקשת מכם לפנות את החדר.

אעפ"י כן אני מוכנה להתחשב במצב הדירות הנוכחי ובמקרה שלא תמצאו מקום אחר, אהיה נאלצת להשכיר לכם את החדר גם להבא, אולם במקרה זה יחול עליכם מובן מאליו הסכום המלא של שכר החדר ז.א. 4 לאי לחודש, מכיוון שהחבר לאופר אשר לפני שנתיים שכר עבורכם את החדר, התחייב לשלם את החצי, כלומר הוא 2 לאי ואתם 2 לאי רק עד דצמבר 1945 נא לאשר את הנ"ל ולהודיעני על רצונכם

בכבוד רב
שושנה הלפרין.

נ.ב. עלי גם להוסיף, כי ע' הכניסכם בשנה שעברה דייר משנה (בנק אפטיקאי) בלי ידיעתי והסכמתי. גרמתם לי להפסד של 18 לאי היות ועל סמך זה הח' לאופר טרם שילם לי את המגיע עבור 9 חדשים. אני מקווה שהמוסד שלכם לא ירצה לגרום לאי נעימות והפסדים לאשת-חייל.

בשנת 1940-1941 הגיעו הידיעות הראשונות על השמדת היהודים באירופה, כמו רבים אחרים גם אבי התגייס לצבא הבריטי מתוך מטרה להציל יהודים. לפני הגיוס אבא דאג שאנחנו נוכל להיות לבטח. הייתה סכנה שהמפציצים האיטלקים יפגעו בבתי הזיקוק זאת הייתה מטרה חשובה בשבילם. רומל וצבאו עמדו לפלוש דרך מצריים גם זאת הייתה סכנה. כדי להבטיח את שלום המשפחה אבא בנה מקלט בחצר עמוק באדמה. סביב קירות בטון בעובי 40 סנטימטר בטון מזוין. ממעל בנה שלש גגות של חול אחד מעל השני. גרם מדרגות הוביל פנימה למקלט הייתה שם דלת עבה אטומה למקרה של הפצצות גאז. היתה במקלט משאבת אוויר כדי לטהר אותו במקרה שיהיה צורך לאטום את המקלט.

בנוסף לכך אבא חפר באר מים בחצר הגיע עם החפירה למי תהום צלולים ונקיים החדיר צינור פנימה ומשאבת יד מלמעלה כך יכולנו לספק מים ככל שהיה צורך. בלילה כשנשמעו אזעקות כולנו ירדנו למקלט גם השכנים לידינו נכנסו איתנו. במקלט נשארנו עד למתן אות ההרגעה. באחת האזעקות כאשר ישבנו בפנים שמענו בום חזק התברר אחר כך כי פצצת תבערה הושלכה ונפלה על גג המקלט. רסיס ממנה גדע עץ אגס שהיה בקרבת מקום. אגב העץ נתן פרי נפלא גדול וטעים עד שנגדע. על אחד הקירות במקלט הייתה גם תלויה מיטה. אינני זוכר שאי פעם שכבתי עליה. ככה עברנו את המלחמה עד שהסכנה חלפה.

את הקטע הזה מצאתי בכתב יד של מיישהו נראה לי שמתאים לצרף אותו, " הערב החגיגה הראשונה של פלוגתנו, ואנחנו רוצים למסור ליתר החיילים על פעולתנו. בפלוגתנו נמצאים חיילים מכל הזרמים והמפלגות, אף גילם שונה מאוד. מבני שש עשרה ועד בני ארבעים ושלוש שנים. אצלנו אב שהתגייס יחד עם שני בניו ורבים האבות שהתגייסו אלינו בהשאירם שני ילדים ויותר בביתם.

כל אלו התמזגו בפלוגתנו טיפוס אחד וחדש התגבש מהם. פלוגתנו היא למופת. אני מוסר לכולכם ברכת שלום מיחידתנו. והיא קוראת את כל החברים שלא התגייסו עדיין, אל לכם לשבת בשקט בשלווה ובשאננות. אל לכם לחכות לאשר יילד יום!

בכל תפוצות אירופה נשפך דם יהודי. בכל שטחי רוסיה הכבושים בידי האויב נשמד כל יהודי, ויהי זה זקן אישה או תינוק. אנחנו יהודי ארץ- ישראל צריכים לזכור שעלינו מוטל התפקיד להיות באי כוחן של כל תפוצות הגולה. מולדתנו צריכה לתת כוחות חדשים. דמנו זועק אלנו! הקרבה עצמים למלחמת איתנים נגד הנוגש האכזרי. על כולנו להתנדב לצבא, כולנו לאימונים. כולנו ליצירת יחידות עבריות. יקום אדם חדש אמיץ ורענן בישראל"

הקטע הבא מצאתי בכתב ידו של אבי:
"חברים רבים מאחיכם נמצאים בגרמניה- באיטליה- באוסטריה הפשיסטית
ערפל כיסה את אופים האנושי הם נמצאים תחת עול כבד.
הם רואים את נוראות המוות ואין הצלה.
ים הבלהות העמוק בולעם לבלתי הקיא."

אבא גויס ליחידת הובלה, עבר קורס נהיגה ולאחר אימונים נסע עם יחידתו למצרים. מחנה האימונים אם אני זוכר היה במקום שנקרא "אגרוברנג", אולי באזור צריפין של היום. אני זוכר כיצד ליוונו אותו לתחנת הרכבת הישנה –המזרחית- בחיפה חיכינו שהרכבת תגיע אבא עלה על הרכבת ונסע דרומה למצריים. התמונה הזאת חרותה בזכרוני.
ממצרים הם הפליגו למלטה הגרמנים הפציצו אותם ואוניה אחת טבעה. אבא הגיע למלטה הם שהו במלטה זמן מה וחיכו לפקודה להפליג לאירופה לאיטליה.
הפקודה הגיעה הם הפליגו לדרום איטליה והתמקמו במחנה שהוקם בעיר בארי.
הם נקראו בשם יע"ל יחידה עברית להובלה שמספרה היה 468.
משימתם הצבאית הייתה להוביל אספקה ליחידות של בנות הברית שנלחמו בנאצים הם הגיעו עד לחזיתות עם ציוד, מזון נשק ותחמושת וכל ציוד אחר שהיה בו צורך
ללחימה. יצאו שיירות עם עשרות מכוניות להביא את האספקה מבארי שבדרום דרך כל הארצות עד קלה שבצפון צרפת על שפת תעלת לה מנש.

היו פעמים שהשיירה הותקפה ע"י הגרמנים. היו צרות נוספות, אבל הם התמידו במשימות.
הפעולה החשובה ביותר הייתה הצלת יהודים, הדברים היו מתוכננים ומאורגנים בעת מסע השיירה, לפתע אחת המכוניות "התקלקלה". כעבור זמן עוד אחת. המכוניות ה"תקועות" לא יכלו לעכב את השיירה ונשלחו למוסך לתיקון. לאחר שהשיירה עברה המכונית "תוקנה" במהרה ויצאה לדרכה להגיע ליהודים במקומות שונים ברחבי אירופה. מקומות בהם מצאו מקום מסתור: בהרים, בכפרים, במנזרים, הגיעו ידיעות בחשאי היכן ניתן למצוא יהודים נרדפים. יהודים רבים היו בגרמניה לשם נסעו המשאיות לחפשם. החיילים העבריים הגיעו אליהם עודדו אותם נתנו להם מזון ובגדים ארגנו אותם ליציאה מגרמניה וחזרו לאיטליה שם היה יותר בטוח. השומרים האנגלים עמדו במחסומים ולא אפשרו לפליטים לעבור הנהגים אמרו להם שאלה הם פועלים שבאים לעבוד ובתוספת של כמה בקבוקי וויסקי, חצו את הגבול נכנסו לאיטליה והגיעו למחנה של החיילים העבריים. שם דאגו להם יותר וארגנו אותם בקבוצות כדי לעלות. לארץ ישראל.

פעמים אחרות כאשר השיירה חזרה הם שוב הצטרפו וככה חזרו כולם לבסיס.
אחד המפעלים הגדולים והחשובים שאבא ארגן בשעתו הוא משלוח בגדים מהארץ לפליטים היהודים באיטליה. אבא כתב על זה לאמא, אמא העבירה את המסר למנהל בית הספר ד"ר חיים צוויגל (שריג) התחיל איסוף של בגדים בכל הקריה האסוף עבר לקריות לחיפה זה היה מפעל ארצי. יש לי כאן תעודות מקוריות המתעדות את הפעולה הזאת. החבילות נשלחו כאילו לחיילים, כל חייל בשמו קיבל חבילה אבל החבילות עם הבגדים נתנו לפליטים.

אמא עבדה בשעתו בביח"ר שמן. היא ארגנה וקבלה משלוח גדול של סבונים.
גם אלה הגיעו לאיטליה ונמסרו לפליטים במחנות.

העבודה הזאת: להגיע לפליטים, לאסוף אותם, לדאוג להם למזון ואספקה לארגן אותם כדי להעלותם לארץ ישראל, היה בה סיכון רב אבל זאת הייתה המטרה וככה הם פעלו. במשך כל המלחמה עד השחרור זאת הייתה פעולתם החשובה הצלת היהודים. אבא חזר ארצה בחורף 1945 .

אני זוכר היטב את הרגע שאבא הגיע: ישבתי בחדר עם אחותי כרמל אמא יצאה למחסן לשאוב נפט בבקבוקים כדי לבשל ולחמם. לפתע כרמל אומרת: "אוי, שמעתי את השריקה של אבא". מה פתאום, אמרתי לה ואבא נכנס לבוש שינל חם עם קידבג, תרמיל, מיטה מתקפלת ורובה. אבא הניח את כל הציוד בחדר ויצא לחצר לפגוש את אמא. לאחר זמן מה שאבא חזר לארץ הוא פגש הרבה חברים, אותם הפליטים שהציל. הפגישה הייתה מאוד מרגשת. אבל היה בה סיפוק רב מאוד, האנשים האלה כבר מצאו להם מקום לחיות בו ומקלט להקים משפחה ולבנות את החיים מחדש. הניסיון שלהם בטיפול בנשק וארגון עזר מאוד בפעילותם בהגנה.

בית הספר:

פעילות נוספת שאמא השתתפה היה ועד ההורים של בית הספר. הייתה מעורבות וסיוע רב מאוד של ההורים היה שיתוף פעולה מבורך בין ועד ההורים והנהלת בית הספר.

בין דפים ישנים מצאתי כתבה בכתב היד של אמי. אעתיק אותו כלשונו: הגוף אשר סבל ביותר מהעזיבה המבוהלת הוא הנכס היקר ביותר שלנו – הוא בית ספרנו. על ידי המקרה. הקשר אשר הורע. החלק הזה של הקריה אפשר להגיד בפה מלא " כל הקריה חולה מחלה קשה". הרי הלב נגוע והוא אשר מכון את כל שאר האברים, אך כמה מחלות קשות כבר עברו על בית הספר – רק לפני שנתיים – לרגלי השביתות לחמנו, אך מאז עבר. חשבנו כי נוכל לשמור שמירה מעולה, לא ניתן יותר לשום גורם לזעזע אותו. התפללנו ודאגנו שמרנו וחרדנו. כמה מרץ וכמה רצון טוב מצד חבר המורים, המנהל ד"ר צווייגל, ועד ההורים, מועצת ההורים גם יחד עד שהגענו למצב של רמה ניכרת בסוף הלימודים בשנה שעברה. ברצוני להזכיר בקווים כלליים כמה מההישגים אשר הצלחנו להגיע בשנה שעברה.

1. הצורה החיצונית של בית הספר כל אחד מאיתנו בודאי הרגיש את האווירה הנעימה אשר עטפה כל הנכנס לחצר ולבניין. הנקיון והסדר האיסתתי.

2. שיתוף התלמידים בחיי המוסד ע"י יצירת מועצת תלמידים על ועדיה השונים.

ועדי הכיתות

ועדת נקיון

ועדת העיתון

ועדת קרן קיימת

ועדת הספרייה.

כולם היו פעילים מאוד, בייחוד הצטיינה השנה בבית ספרנו העבודה לטובת קרן קיימת. כולנו נזכור את התקופה של איסוף בקבוקים ועיתונים, באיזה מרץ כל התלמידים התמסרו לעניין הזה. גם ביחס לספריית בית הספר פעלנו הרבה, אף על פי שהפעולה העיקרית הייתה צריכה להיעשות בסוף שנת הלימודים ובגלל המצב כבר לא נעשתה, בכל זאת רכשנו מספר ניכר של ספרים, והשנה אנחנו מקווים שנוכל לתת לכל התלמידים קריאה מסודרת בפיקוח של המורים. בספורט הצטיינו תלמידי בית ספרנו במשך השנה בכמה תחרויות ביו בתי הספר בסביבה ובחיפה. קיבלו פרסים ראשונים גם בנים וגם בנות.

גם גינת בית הספר הצטיינה בתחרות ארצית וזכתה בפרס. ב"ס בקריית חיים קיבל פרס שני, דגניה קבלה פרס ראשון.

עוד מילה אחת על הצטיינות חשובה ביותר. בסוף שנת הלימודים בקרה בבית הספר וועדה ממשלתית לקביעת הבראות והמצב התזונתי של התלמידים.

רופא ממשלתי בדק 100 ילדים בשלוש כיתות, בדיקת דם.

הוועדה הודיע כי ילדינו נמצאים במצב הכי טוב קבלו 90-95%. בחזרה קיבלו רק 60%.

הרופא שיבח את מצב בית הספר בכללו ואת מצב התלמידים..

ואין פלא, הרי מי כמונו אמהות יודעות כי לילדינו אנו נותנים הכל אפילו למעלה מאפשרויותינו. והתוצאות גם ניכרות.

כדאי להזכיר גם את הטיוולים שערכנו השנה, על כמה מכשולים עברנו, ממש בשיניים הוצאנו אותם לפועל. כמה נחת היה לנו אחר כך כשכמה הורים וחברי מועצת ההורים פנו למועצה הפדגוגית בתודה ובהערצה על המפעל שעשינו.

נתנו לילדינו לצאת למרחב אחרי ארבע שנים של מאורעות שלא יכולנו לטייל. כשנגיע לצד הלימודי הרי כולנו יודעים כי השנה הייתה מבורכת ילדינו אשר מפוזרים בכל פינות הארץ ואשר מצאו להם מקום בבתי ספר אחרים, מעידים כי רמת הלימודים אצלנו הייתה הגבוהה ביותר. והנה אחרי כל זה הגנו עומדים כעת לפני שנה קשה. עם כל הרצון הטוב ביותר מי ידע מה יהיה גורלנו וגורל בית ספרנו.

אך אין להירתע לפני קשיים, ניתן לילדנו להימצא בעולמם, בבית ספרם בחברת ילדים. נשתדל להמשיך את החיים היו יומיים כל אחד במקומו בשקט ובאומץ לב כשנידרש לזה. נשמור על בית ספרנו בכוחות משותפים, נשמור על הקיים. וכשיעבור זעם נגשים את כל התכניות המרובות והמורכבות אשר עד אז נשארו בגדר חלומות.

קליטת המעפילים

התחילו להגיע גלי עלייה לארץ. קיבלו אותם בעיקר הסוכנות היהודית ועליית הנוער... גם לקריה הגיעו העולים הייתה הכנה טובה נכונה ומאוד חיובית, נעשו פעולות הסברה בבית הספר ולכלל הציבור. זאת הייתה משימה חשובה ידענו שצריך לקלוט ולקבל את הפליטים. ואכן מייד כשהגיעו לקריה הם חולקו לכיתות על פי מיון ראשוני השתדלו מאוד להתאים אותם למסגרת. גם לכיתתי כמו לכיתות אחרות הגיעו עולים, רובם מארצות אירופה, הייתה קבוצה לא קטנה של ילדי טהרן. קבלנו אותם ברצון והשתדלו לקלוט אותם בחברת הכיתה אני זוכר בשבתות נסעתי באופניים לאזור המגורים שלהם זה היה מאחורי הפסים (קריית חיים המערבית) בתחילתה. ביליתי איתם שעות רבות. וכמובן בכיתה הייתה נכונות אצל כולם לעזור בלימודים ובכלל... גם הזמנו אותם לבתינו. ההורים שלנו התארגנו לתת שעורים ועזרו להם בלימודים בעיקר ברכישת השפה העברית.

ספינת המעפילים "חנה סנש"

יום אחד בבואנו לבית הספר לאחר שעור או שניים אמרו לנו ללכת הביתה. השמחה כמובן הייתה רבה. אבל היום אחר הצהריים כך אמרו כולם באים לשפת הים בקריית עליכם לבוא עם עצים, קרשים וכל דבר שאפשר להעביר. טוב, הלכנו הביתה בשמחה, הגעתי נכנסתי הביתה ומצאתי פתק מאמי, בו כתבה נסעתי, אל תדאג, אחזור מאוחר, במקרה יש אוכל, תכין שעורים, תזמין חבר אם ברצונך נשיקות ולהתראות. פתקים כאלה הייתי מוצא כל שבוע אבי היה באירופה בצבא, אמא הייתה עסוקה בענייני הגנה בית ספר ועוד עיסוקים שונים. כך שזה לא היה חדש בשבילי.

הזמנתי חבר אכלנו צהריים רכבנו על אופניים שיחקנו בחצר. בסביבות השעה 5 ראינו הרבה ילדים מובילים אופניים אליהם קשורים לוחות עץ. גם אצלנו היו קרשים העמסתי על האופניים קשרתי והלכתי ברגל לשפת הים.

בדרך פגשתי עוד חברים שכמוני הובילו חומר בעירה לים. כשהגענו לשפת הים כבר היו הרבה מאוד אנשים נבנתה במה גדולה אשר קושטה בדגלים וירק. היו גם כמה זרקורים גדולים מוכנים להפעלה.

על הבמה הוצבו רמקולים. במרחק מהבמה היו שני מגדלים של עצים ובתוכם שיחים קוצים. כל דבר שנשרף. בנוסף היו כמה חביות ששמשו כלפידיים ענקיים מילאו אותם בדלק, חול ובד יוטה. הייתה גם סיסמת אש נדמה לי שהיה כתוב בה: "מדינה עברית – עלייה חופשית". כשירד הערב עלתה על הבמה להקת ריקודים ותזמורת כלי פריטה. וברגע שהחשיך בבת אחת נדלקו הלפידיים הודלקו מגדלי האש, נדלקו הזרקורים התזמורת החלה לנגן המקלה שרה הרוקדים רקדו. הרמקולים במלוא עוצמתם. אור, אש, עשן, מוסיקה כזאת ובלגן של הילולה אינני זוכר שהיה מקודם.

עבר זמן קצר ולפתע ראינו שאנחנו מוקפים בחיילים, כל הצבא הבריטי שהיה באזור סטלה מריס והמחנות סביב באו לשפת הים לברר מה קרה. היו להם גם "ברנקרים" - זחל קטן עם חייל שיושב למעלה ומקלע ברג בידו.

כמובן פחדנו מאוד ואז באו מארגני הערב והתחילו לחלק לחיילים סיגריות ובקבוקי משקה אנחנו . קיבלנו "אסקימו" ושמחנו על כך. וכל אותו הזמן המוסיקה השירה והריקודים לא פסקו לרגע. הכיבוד הזה הניח את דעתם של החיילים והקצינים, הם עשנו, שתו, והסתכלו בנעשה על הבמה ככה נמשכה החגיגה עד שעה מאוחרת, אט, אט דעכה האש כבו הזרקורים החיילים הסתלקו חזרה למחנות, כל המשתתפים התפזרו גם אני על אופני חזרתי הביתה. נכנסתי וראיתי כי אמי עדיין לא חזרה, - כבר הרבה אחרי חצות-. התחלתי לדאוג אבל נכנסתי למיטה. עברו כמה דקות שמעתי רחש בדלת ניגשתי וראיתי את אמא מאחוריה עמד איש רטוב מכף רגל ועד ראש. רציתי לספר לאמי בהתלהבות מה קרה הערב והיא בשקט המיוחד שלהב אמרה לי תירגע אני יודעת הכל אבל עכשיו תיגש לחדר אמבטיה תסיק את הדוד שיהיו מים חמים. תיקח מהארון בגדים של אבא ותיתן לאיש הזה ללבוש.

הייתי די המום אבל הבערתי אש באמבטיה- ככה עם עצים היינו מחממים מים . אז לא היה דוד חשמל או דוד שמש. בשעה שהאיש התקלח והתלבש אמא הכינה משהו לאכול , ישבנו ליד השולחן במטבח ואמא אמרה: "מה שאומר לך עכשיו זה סוד כמוס, אל תוציא מילה מהפה כל מילה שתגיד עלולה לשלוח את כולנו לבית סוהר". הבטחתי ואמא סיפרה ההילולה שערכתם בחוף קריית חיים הייתה פעולת הסחה . באותו הזמן התקרבה לחוף נהרייה ספינת מעפילים שנקראה על שם חנה סנש הספינה התקרבה לחוף ככל שיכלה בחוף חיכו אנשי ההגנה והפלמ"ח הם תקעו יתדות ברזל לתוך החול בחוף ומשכו חבלים עד לספינה מי שיכול הגיע בשחייה אחרים משכו עצמם לחוף בעזרת החבלים ואחרים שלא יכלו וילדים, הפלמ"חניקים וחברי ההגנה נשאו על כתפיהם אל החוף. הלבישו את הילדים בבגדים שנראו כמו צברים למבוגרים גם כן נתנו בגדים נסעו איתם לקיבוצים ולמושבים בסביבה שם קלטו אותם כך איש לא יכול היה להכיר. צוות המלחים שהובילו את הספינה הועברו לקריית חיים וחולקו בין חברי ההגנה שהיו שותפים למבצע. האיש הזה הוא איטלקי המכונאי הראשי של הספינה. הוא יישאר כאן בביתנו ככל שיידרש. זכור, אף מילה לאף אחד.

כולנו הלכנו לישון אני לא יכולתי לעצום עין. למחרת היום כל התלמידים באים לבית הספר ומספרים בהתלהבות כל מה שקרה האש, המוסיקה, הרעש, החיילים, הפחד, האסקימו. ואני התפוצצתי בפנים אבל לא הוצאתי מילה מהפה כמו שהבטחתי לאמא. אחרי ההפסקה הגיע לכיתה תלמיד עם "חוזר" בידו. היה מקובל אם יש הודעה שיש להעבירה לכיתות בזמן הלימודים המנהל לוקח תלמיד נותן לו את הדף והתלמיד עובר בין כל הכיתות ומחזיק את המורה. המורה קראה ואז אמרה לנו הקשיבו החגיגה שהשתפתם בה אתמול הייתה פעולת הסחה (למחרת היום כאשר הבריטים ראו את הספינה שוכבת על הצד על החוף הם יצאו מדעתם מרוב כעס הבינו שפשוט "נפלו בפח" הם ערכו חיפושים עשו עוצר חיפשו בכל מקום אבל לא הצליחו לגלות דבר) הרגשתי גם נבוך וגם גיבור הרי אני יודע מה שאף אחד לא מעלה על דעתו. האיש הזה אני זוכר את שמו "אנתוניו" נשאר בביתנו כשבוע או יותר אחר הצהריים לקחנו את האופניים אנתוניו היה מרכיב אותי על הרמה היה לבוש בבגדים של אבא גם הייתה לו מגבעת וככה רכבנו על האופניים כולם חשבו שאבא ובנו רוכבים ביחד נסענו עד לקפה ברחוב ה' קניתי לו סיגריות, וככה הוא יצא קצת לחופש אחרי שישב בבית שעות רבות והסתתר כדי שלא יתגלה . והנה הגיע היו קיבלנו הודעה שהמלח האיטלקי צריך להגיע למקום ריכוז שוב רכבנו על האופניים ונסענו לרחוב ג' לשם היה עליו להגיע. אמרתי לו שלום ונפרדנו. יותר לא ראינו אותו. קרוב לודאי שחזר על מנת להפליג שנית ולהביא מעפילים לארץ.

בחג המולד לאחר הפעולה הזאת אמי קיבלה ממנו איגרת ברכה . לאחר הפעולה הזאת המשורר נתן אלטרמן כתב את שירו המפורסם: "מכתב תשובה לרב חובלים איטלקי": "עננים על ראשינו הרוח איתן –המלאכה נעשתה חי שמיים".... השיר הזה הוחרם ונאסר להשמיעו ברדיו ובכל מקום ציבורי. חברי ההגנה שהשתתפו בפעולה קבלו את המילים של השיר הזה מודפסות על נייר אורז מיוחד , בהסתר חילקו את הדפים , גם אמי קיבלה את הדף הזה אבל הוא אבד –וחבל....

נ.ח.ת. = נשים חובבות תעופה:

הבריטים עזבו את הארץ. היו להם רפסודות קטנות עשויות מעץ בלזה ומצופות ביריעות של זפת. השתמשו בהן כנראה להעביר ציוד קל מהחוף או ממזח שנבנה אל האוניה. את הרפסודות האלה השאירו על החוף, כנראה שלא היה כדאי להם לשאת אומם בחזרה. בקריית חיים החליטו לעשות שימוש במבנים של המחנה הוחלט להקים קלוב תעופה. בקלוב הזה למדו על יסודות התעופה אבל העיקר היה בניית טיסנים. ואכן נמצאו האנשים המתאימים בעלי ידע וניסיון וכך הוקם הקלוב לתעופה באחד ממבני המחנה של הצבא הבריטי. החומר המתאים לבניית הטיסנים היה מעץ בלזה. ילדים שנסעו לטייל באופניים לאורך החוף צפונה לשפך הקישון או דרומה לכיוון עכו, מצאו בדרכם את הרפסודות האלה. בקריית חיים הייתה קבוצה של נהגי משאיות שנקראו נוע"ז נוהגי עמק זבולון. אינני זוכר את שמותם אבל היה ביניהם חבר שהיה שכן שלנו ושמנו פאול פישל הוא היה נהג באותה החברה. כאשר שמע על הקמת הקלוב ונודע לו כי נמצאות רפסודות כאלה ארגן כמה חברים נסעו לחוף הים והביאו את החומר היקר הזה לבניית הטיסנים. את כל המפעל הזה ארגנו קבוצת נשים מהקריה. חנה פרלמוטר, חנה פשר, חווה סניטקובסקי, שושנה אייזנשטיין ווירה רולניק שושנה הלפרין היו ודאי עוד נשים אינני זוכר את השמות. וכך הוקם הקלוב באו נערים ונערות למדו, בנו טיסנים גם עם מגוון. אחדים הגיעו לחייל האוויר. אני חושב שהיו מהם גם טייסים.

אבי היה כירומנט – כלומר ידע לקרוא בקווי כף היד והרגל. כאשר שאלתי אותו מהיכן למד סיפר לי: הם היו קבוצה של פועלים שעבדו בבניה בהדר הכרמל בתחילתה. גרו באוהלים. יום אחד הופיע אצלם לביקור פרופסור שוואבה. הוא שאל והתעניין על חייהם ומעשיהם וככה דרך אגב אמר שאפשר להכיר אדם לפי קווי היד אבא הגיש לו את ידו והוא התחיל לדבר. אבי אומר מייד עם תחילת דבריו הוא הרגיש שיש לו את זה. הוא קולט מבין וקווי היד מדברים אליו. לאחר מכן המשיך לעסוק בזה בעיתות פנאי. תמיד אמר הקווים נוצרו כדי לעזור לאנשים לראות ולהכיר את עצמם. ולהראות להם את הדרך הנכונה. והמתאימה לאופיים ויכולתם. זה קשור לבחירת המקצוע, בריאות, חיי משפחה, ואורח חיים. אני מכיר ויודע כי אבא עזר להרבה אנשים.

הכומר:

כשאבא היה באיטליה ראה הרבה ילדים ותושבי המקום בעיקר ילדים שבאו למחנה תמיד קיבלו מהחיילים ממתקים ויחס אוהב גם פליטים וגם תושבי המקום. באו ילדים אבא לקח את ידם הביט ואמר היום אתה לא שקט ודאי המורה כעסה עליך. הילד ההמום אמר כן! איך אתה יודע, וככה הסתכל בידיים של הרבה ילדים הרגיע אותם אמר מילה טובה. שמו הלך לפניו כאשר הילדים ספרו בבית ובבית הספר על היהודי החייל. בכפר היה כומר, הוא שמע על אבא והתחיל להרגיש כי מעמדו עשוי קצת להיפגע. הוא החליט לפגוש את אבא. הגיע למחנה הושיט את היד ואבא ראה, שאל והכומר החוויר. אבא ראה בכף ידו כי הוא נשוי יש לו משפחה והוא נמלט ומסתתר. הכומר אמר לו אני פרטיזן נלחם בגרמנים זאת הדרך שלי להסתתר ולפעול..... אבא הבטיח לו שלא יגלה לאיש הוא יכול לחזור שקט ובטוח למקומו...

הפרופסוריתה: (המורה)

הילדים שבאו למחנה לקבל ממתקים ותשומת לב באו לבית הספר וסיפרו למורתם על האיש הזה. המורה הייתה סקרנית מאוד והחליטה לבוא. כשאבא ראה את היד אמר לה: אני רואה כאן עצב גדול כאילו מוות אבל הקו חי. יש כאן דמיון ולא מוות. ואז סיפרה המורה כי אחיה היה פרטיזן כנראה היה לו תפקיד מיוחד. היטלר בכבודו ובעצמו נתן פקודה לחסלו, ואכן שליחיו אמרו שהוא חוסל והידיעה על כך הגיעה לביתו. מאז כל המשפחה מתאבלת אמא כל שבוע מדליקה נרות ועצב רב שורר בבית מהיום שהגיע ההודעה הרשמית על מות הבן.

אבא אמר לה כי משהו לא ברור לו. הוא יוכל לדעת יותר אם יתבונן הכף ידה של אמא. היא הזמינה את אבא לביתם כשהגיע היום אבא התכונן לבש את מדיו והלך לביתם. הם גרו בבית גדול, ברובע אמיד מאוד, המשפחה אריסטוקרטית אנשים משכילים, מוכרים ומכובדים האם באה עטופת שחורים ישבה ליד אבא והושיטה את ידה. אבא התבונן התרכז ואמר, אני רואה שהקו חי הקו ביד שמסמן לי את הבן לא נעלם, המשפחה הייתה המומה. לאחר הפגישה היחסים ביניהם התקרבו מאוד אבא הוזמן הרבה לביתם והם הפכו לידידים טובים.

אבא חיכה להזדמנות וזאת באה, השיירה נסעה לרומא. שם היה המקום האחרון שהאח נמצא. אבא ביקש מהפרופסוריתה את הכתובת ואמר לה לכתוב בכתב ידה אל אחיה כמה משפטים שמסבירים מה קורה. אבא לקח את המכתב. למחרת השיירה יצאה בדרכה צפונה והגיעה לרומא. העיר הייתה הרוסה בחלקים רבים. אבא הלך לחפש את הכתובת. הוא הגיע לאזור של חורבות והרס רב. הסתובב בין ההריסות הקירות המדרגות עד שהגיע למבנה קטן מוסתר בין ההריסות. דפק בדלת איש לא ענה אבל נדמה היה לו כי שמע רחש מבפנים. ניסה שוב ושוב. לבסוף נפתחה הדלת ואיש זקן מאוד וכפוף בעל זקן ארוך. פתח חריץ בדלת ושאל מי זה ואבא אמר כי הוא מחפש את האיש

הזקן רצה לסגור את הדלת אבל אבא עצר אותו ונתן לו את המכתב. הדלת נסגרה ואבא חיכה בחוץ. כעבור כמה רגעים נפתחה הדלת לרווחה ובפתח עמד גבר צעיר דומה מאוד לאחותו.... אבא נכנס פנימה ואחרי ההתרגשות הראשונה סיפר לו על הכל. האח אמר נכון התקבלה פקודה מהפירר לחסלו שליחיו ראו מישהו שדומה לו וכיוון שהוא הסתתר וזמן רב חיפשו אותו. הרוצחים הודיעו לפירר כי האיש חוסל. אבא ביקש ממנו לתת לו מכתב לאחותו ולאִימו. וימסור אותו כשיחזור לכפרם. השיירה המשיכה בדרכה וכעבור זמן מה שבה לרומא. מייד באותו היום אבא לקח את המכתב ורץ לביתם של המשפחה. אבא צילצל בדלת. הדלת נפתחה והאח האבוד קיבל את פניו. כאשר הבן הבין שהסכנה חלפה הוא לא היסס יותר וחזר הביתה....

מצאתי בין כתביו של אבא על מקרה שהיה לו והוא כתב על כך אני מעתיק את דבריו כלשונו: רוצה אני לספר לכם על אחד המקרים הרבים של קריאה בקווי היד והרגל. בבית ידידים בתל אביב, בו נוהגים להיפגש אנשי מדע ואומנות ולשמוע הרצאות. פנתה אלי אישה כבת 35 בערך ובקשה ממני שאגיד לה מה אני קורא בקווי היד שלה. כתמיד בבואי לחברה זאת. שואלים אותי על עיסוקי בכירומנטיה ואני מסביר ונותן הדגמה של קריאה בכף היד והרגל. האישה הושיטה את ידה בסקרנות ואמרה שהיא רוצה לדעת אם יש אמת בקווים.

הסתכלתי ביד המושטת וראיתי לפני אישה בעלת אופי נהדר, תרבותית משכילה ועל רמה גבוהה בכל המובנים. הקווים הראו לי שהאישה נמצאת במבוכה שקה אשר מאיימת לדכא אותה עד כליון ולהחניק אותה. ראיתי כי עלי להוציא אישה זאת ממצוקתה שנמשכה כבר זמן רב, ולכוון אותה שוב אל היכולת לחיות וליהנות מכישרונותיה הרבים.

הקווים הראו לי קשיים רבים בעבר ובהווה. כוחה הרב ויכולתה הבלתי רגילה התבלטו כל כך חזק שהתרגשתי למראה עיני.

בהמשך הפגישות שלי עם האישה אמרתי לה את הדברים שראיתי ומיתוך שאלות אשר העמדתי לה, התברר הסיפור הבא:

האישה הייתה זמרת באופרה בברלין. בעלה היה מהנדס מכונות ולהם ילד בן 7.

עם בוא היטלר איבדו הרבה מרכושם, בעלה עזב את גרמניה עם הילד.

האישה נשארה אך מכל שעבר עליה במשך תקופת הנאצים איבדה את קולה.

לבסוף הצליחה לברוח אבל מצבה היה קשה כי הדיכאון הפחד החרדה למשפחתה והבדידות

הרסו את בריאותה והיא הגיעה במצב של התמוטטות לבית חולים במנזר איטלקי.

בעלה הסתובב זמן מה באירופה ונשלח עם קבוצת עולים לישראל.

הוא הסתדר במקצועו והחל בחיים חדשים עם אישה אחרת איתה נפגש במשך הזמן..

הם חיו יחד וגדלו את הבן מתוך הנחה שהאמא של הבן חולה ללא תקווה להבריא.

אולם הגורל רצה אחרת. כעבור שלוש שנים עזבה האישה את בית החולים

והחלה לחפש אחרי בעלה ובנה. נודע לה על ידי מכרים שהם נמצאים בארץ.

האישה התאוששה והצליחה להגיע ארצה.

כאן נודע לה כי בעלה חי עם אישה אחרת ובנה איתם. היא שכרה חדר והלכה לפגוש את בנה,

שאליו נשאה געגועים כבדים במשך כל השנים.

בברור עם בעלה נודע לה כי הוא לא יסכים לחזור אליה כי התרגל לחיות עם האישה השנייה,

ולא מוכן לעשות עוד שינויים בחייו. כנראה גם חשד שאשתו הראשונה איננה יציבה ברוחה.

הוא הצליח להביא אותה להסכם גרושים הוא לא ראה בעין יפה שהבן מבקר אצלה לעיתים תכופות.

הוא הסית את הילד נגד אימו ומצא כל מיני תכסיסים כדי למנוע ממנו את הביקורים אצל אימו,

עד שהצליח להפסיק את הביקורים לגמרי.

הילד אהב את אימו אך מפחד מפני האב לא העז ללכת אליה. גם הבן וגם אימו סבלו סבל רב.

הדבר השפיע קשה על האם אבל היא החזיקה מעמד ונשאב את גורלה בדומיה.

כאשר המשכתי לדבר עם האישה על כל מה שעבר עליה ועל המצב הקשה בו היא נמצאת היום,

יכולתי להבחין בקווים שמצב זה עומד להשתנות. ראיתי כי שינויים מכריעים עומדים לכוון את חייה

להצלחה חדשה להישגים גדולים בתור זמרת.

הקווים אמרו לי שהיא תהיה שוב מפורסמת, קולה ישוב אליה וגם עם בנה עוד תיפגש.

אמרתי לה את כל זאת והוספתי כי נחוץ רק איזה כוח אשר יעורר מחדש את הכוחות הטמונים בה,

כדי שיוכלו להתפרץ ולהפנות את הכיוון של מהלך החיים לאפיקים של תקווה ויצירה.

ועוד אמרתי לה כי לפי הקווים תקבל בקרוב ידיעה מאחד הקרובים שלה שנשארו בחיים אחרי השואה.

האישה הלכה ממני נרגשת ומעודדת מאוד, גם אם ודאי לא האמינה שכל זה עומד לקרות.

עברו עשרה ימים בערך, כאשר באתי שוב לבקר באותו בית ידידים בתל אביב.

והנה האישה באה לקראתי מלאת שמחה, אחד מבני משפחתה שחשבה אותו למת כתב לה כי מזמן

הוא מחפש אותה. גם שלח לה כסף כדי שתבוא להתראות איתו.

לא היה גבול לשמחתה ולאשרה של האישה.

הידיעה על קיום הקרוב גרמה להתעוררות רבה באישיותה, וניכרו עליה שינויים מופלאים

מראה של האישה הפעם היה שונה באופן קיצוני מזה שהיה בפגישה הראשונה.

בעיניה ראיתי מצבט של תודה עמוקה.

היא לא התאפקה בהתרגשותה הרבה שמה את ראשה על כתפי ובכתה מרוב אושר. ידעתי כי התנאים

להתעוררות, והכוחות נוצרו ומעכשיו יבוא השיפור במצבה.

כל אותו הערב בבית ידידי דובר על תורה זאת הנקראת כירומנטיה ובקשו להבין איך יכולתי לראות

התפתחות זאת מתוך הקווים של האישה.

כעבור שבועיים נוספים נפרדה האישה ממני בלבביות ויצאה לחוץ לארץ, לבקר את הקרוב שנתגלה

באופן מפתיע.

התברר כי גם בעלה לשעבר עזב את הארץ כי קיבל עבודה בצרפת והוא לקח איתו את הבן.

התברר כי הבן לא הרגיש טוב בארץ הזרה ולא רצה להשלים עם הירידה מהארץ.

הוא סבל מחוסר בידידים וגעגועים לאמא ולישראל.

כעבור זמן קיבלתי מכתב מהאישה, בו כתבה שהיא נפגשה עם בן אחיה והם בילו זמן נהדר ביחד והחלו לטפל בהחזרת הרכוש של המשפחה מידי הגרמנים.
באחד הימים שבילו ביחד הלכו לבקר בבית האופרה שם שרה האישה בעבר.
היא נפגשה עם מנהל האופרה אשר הכיר אותה מייד ולתמונה הגדול הזמין אותה במקום להחליף זמרת שחלתה במקרה. הם ערכו מייד חזרה ולא היה גבול להפתעתה של האישה כי קולה היה כמקודם והייתה מסוגלת לשיר.
הדרך מכאן אל הופעות נוספות, פרסום, הצלחות וסיפוק הייתה קצרה.
הכל התפתח כמו שהקווי הראו זאת מראש.
קרא הבן על הצלחת אימו מתוך העיתונות ונסע לבקר אותה.
חלומה הגדול להיות שוב עם הבן התחיל להתגשם, כי לאחר הפרסום הרב בו זכתה. הבעל לא יכול יותר להתנגד לה. היא חזרה לארץ עם הבן כדי שיוכל לסיים את לימודיו בארץ הם היו מאושרים מאוד.
נפגשתי עם האישה ונדע לי מפיה על ההתפתחות המופלאה הזאת ועל האושר אליו הגיעה.
מאז עברו הרבה שנים הבן הפך לגבר בעל משפחה והאישה – אימו נמצאת אי שם בעולם.
ראיתי את ההתפתחות הזאת עוברת לנגד עיני וקיבלתי הוכחה נוספת, על פי גורל האישה הזאת שהקווים נותנים אפשרות לכוון את הדרך של החיים וללמוד מהם מה צריך האדם לעשות כדי למצוא את הדרך הנכונה.
היה לי סיפוק רב כאשר יכולתי להוכיח זאת. מתוך העבר וההווה של האדם ניתן להסיק על העתיד.
כי העתיד נבנה על ידי העבר וההווה. וזאת מראים הקווים.

האיש הזר:

מקרה נוסף שאבא עזר לאיש אחד והעלה על הכתב
בא אלי איש זר וביקש ממני לייעץ לו מה לעשות. הוא שמע שאני כירומנט
ולפי קווי היד אפשר לייעץ עצה.
הוא נמצא עכשיו במצב קשה מאוד ולא יודע מה לעשות. אם אני מוכן לעזור לו.
כמובן התחלתי להתבונן ביד וגם ברגל של האיש, וראיתי את הקשיים ושהוא הסתבך
וגם הדרך שהוא התחיל, לא כשורה לפי כל העניין.

התחלתי להציג לו שאלות, למה אינך עובד במקצוע שלך? למדת היה לך ניסיון בעבודה, מדוע הזנחת את אשר אתה יודע ועשית שינויים דרסטיים. מי זה שהשפיע עליך? ע"י השאלות האלה התבררה לי פרישת מצוקתו של האיש הזה. נודע לי כי הוא בא ארצה, התאהב בנערה, ועל ידי משפחת הנערה האיש הזה נכנס בשותפות עם אחיה של הנערה.

את כל הכסף שהיה לו הכניס לעסק במקום לבסס את עצמו, יכול היה לפרנס את עצמו בכבוד. הוא השקיע את כספו במסחר. אין כל מושג במקצוע הזה.

כעבור זמן, כאשר העסק התבסס והתחיל לתת פרי הצליח גיסו לסלק אותו מהשותפות, הכניס במקומו שני בעלי הון אחרים.

הדבר פגע קשה באיש החלש אשר יושב לפני, הוא נשאר בלי פרנסה ובלי אמצעים והוא במצוקה גדולה. גם הורי אשתו לא יכולים לעזור לו.

הוא ברוב יאושו החליט לעזוב את הארץ ולחפש קיום במקום אחר.

הוא גם לא יודע אם יצליח לקבל בחזרה את כספו, כי את הכסף השקיע כביכול בסחורה. בקווי היד והרגל מצאתי אפשרות אחרת.

יש אפשרות לצאת מכל התסבוכת והמלכודת אשר הוא נתון בה. אין צורך לעזוב את הארץ ולנסוע לחו"ל. אמרתי לו: אתה צריך מייד למצוא עבודה במקצוע שלך שהזנחת ולעבוד אצל אחר מבלי להתבייש. אל תחשוב על ענייני מסחר. זה לא לפי כוחותיך ולא מתאים לאופייך. אין בכך שום כשרון למסחר ולא תצליח במסחר.

אבל במקצוע שלך אשר תתחיל זה נראה לי כי כן תשיג עבודה ואם תיקח את עצמך בידיים ברצון ובמרץ הרי אני רואה שאתה כן מצליח.

כדאי למצוא עבודה ולעבוד אצל אחר, ולאט לאט אתה מתחיל ללמוד ולהשתלם והנה אני רואה את קווי היד שאתה מצליח להרוויח כסף בשביל קיום, משפר מצבך ומתחיל להיות שקט. אני רואה גם רגש של כבוד והמורל עולה אצלך ומחזק את עמדתך והינה הפתעה נעימה בשבילך. אתה מרגיש צורך בידענות יותר גדולות במקצוע שלך, ואתה באמת מתחיל להשתלם לפי הקו, ולא רחוק הזמן ואתה כבר מתחיל בעבודה פרטית, אצלך בבית והנה אתה כבר מתחיל לעבוד באופן עצמאי.

גם קו הרגל שיש בו גם כן מזה מראה שאתה מצליח להשיג רשות לעבודה עצמאית. וגם מצליח לכל מה שאמרתי לך.

בזה גמרתי לראיין את האיש הזה וקיבלתי ממנו מחמאות רבות ותודות על אשר הרגעתי אותו וגם הראיתי לו דרך נכונה כדי להתחיל לבנות את החיים בצורה אחרת.

הוא יצא מהבית בשמחה ובהתלהבות רבה לקראת הבאות.

אחרי חודש קיבלתי ממנו מכתב כי לא יצא לחוץ לארץ, אלא הסתדר לפי שאני אמרתי. והוא מרוצה מאוד מהמצב, מתקדם יפה ומרוויח טוב.

בקרב יבוא ויספר פרטים על כל השינויים הטובים הודות לעצתי הנבונה.

אמא ואבא בקרית חיים

בשנת 1935 אבי אמי ואחותי כרמל עברו לגור בקרית חיים. נבנתה קריית פועלים. המשפחות שעברו לשם רכשו מגרש על אדמת קרן קיימת ובנו את ביתם. הבית נבנה ברחוב ח' – לימים נקרא השיירה ע"ש שיירת יחיעם. כל המשפחות שרכשו שם דירה היו עובדי חברת החשמל.

הורי טיפחו את חצרם, במשך השנים הפך המקום למרכז תרבותי בקרית חיים. אבי, בהיותו חובב מוסיקה אומנות ותיאטרון נהג לרכוש הרבה תקליטים. היה לנו בבית פטיפון המונע ע"י מנואלה עם ידית ידנית עם הפטיפון הזה היה עורך קונצרטים של תקליטים. בעיקר מוסיקה קלאסית אותה אהבנו לשמוע כל בני המשפחה. בקיץ ערך את הקונצרטים בחצר ובחורף בבית. תמיד באו אנשים רבים ידידים, מכרים ועוברים ושבים אשר שמעו את המוסיקה ונכנסו הביתה או לחצר להאזין ולהנות.

ערב שבת אחד, בקיץ אבי הוציא את הפטיפון עם המנואלה לחצר בחזית הבית, על הדשא ישבו חברים צעירים היו גם כמה כסאות למבוגרים, וככה ישבו והאזינו למוסיקה אנשים עברו ברחוב נעצרו והמשיכו בדרכם. הגיע זוג אנשים מבוגרים כנראה. עולים חדשים שזה מקרוב הגיעו לארץ, הם נעצרו והקשיבו, כשהתקליט הגיעה לסיומו והיה צורך להפכו נגשה האישה ושאלה בעדינות ובזהירות אם אפשר להיכנס, אבא מייד ניגש אליהם, הזמין אותם הביא להם כסאות והם ישבו כל הערב והאזינו. בסיום לפני לכתם אמרה האישה כי נהנתה מאוד, היא הייתה מורה לפסנתר, ומקווה למצוא תעסוקה במקצועה. האנשים האלה היו אדון וגברת יעקובי, ובנם דניאל. כולנו הקרייתים מכירים אותם. הקונצרטים היו מוכרים וידועים וכדי שיותר אנשים יבואו פורסמו הודעות על לוחות המודעות ברחבי הקריה, בהם הקהל מוזמן לשמוע מוסיקה וכן מה תהיה תכנית הקונצרט.

קונצרטים על תקליטים לחיילים.

אבי היה עורך קונצרטים גם מחוץ לביתנו ותמיד לחיילים בבית יציב אשר שימש בערבים כמועדון לחיילים וגם במחנות צבא. אני זוכר היטב פעמים רבות נסעתי איתו למשטרת שפרעם. הגיע אלינו בערב הקונצרט סמל התרבות של הבסיס, על הג'יפ העמסנו את הפטיפון וערמה של תקליטים לפי בקשת החיילים. להזכיר התקליטים עשויים היו מבקליט מהירות 78 כל יצירה סמפונית. כללה 6 עד 8 תקליטים לכל תקליט שני צדדים. לאחר כל צד היה צורך למתוח את הקפיץ בעזרת המנואלה. בנוסף למשטרת שפרעם הגענו למחנה "סמריה" ע"י נהריה היום נקרא מחנה "שרגא". נסענו גם ל"מנסורה". היום "ג'למי". קונצרטים רבים ערך אבא גם בבסיס הטכני של חייל האוויר במפרץ חיפה.

מפקד הבסיס שמו היה "רשף" חיבב את אבא מאוד והזמין אותו פעמים רבות. גם יותר מאוחר כשהיה לנו פטיפון חשמלי עם שני רמקולים. הרמקולים הוצבו על גג המרפסת וחיילים רבים ישבו על המשטח סביב והאזינו.

בבית ובחצר נערכו ערבי תרבות נוספים, פעם הגיע ווילי הפנטומימאי מקיבוץ נירים שזכה בשעתו במדליית זהב בפסטיבל הנוער במוסקבה בסוף שנות החמישים. באו נגנים וזמרים רבים, איזאק אנגלשטיין דוד זמיר. יוסף פלטה (פפה) הגיטריסט באו להאזין ולנגן. להקה דרמטית של בית הספר בהדרכתו של "שמשון לימון" באו לערוך חזרות בביתנו. להקת המחול של שלום חרמון ערכו אצלינו את החזרות כשהמוסיקה הושמעה מעל גבי תקליטים של ריקודי העם שרקדו באותם זמנים.

כנס הקבוצות מקרים:

אני זוכר נפלה החלטה ע"י קבוצה של ידידים וותיקים של הורי אלה שאבא הכיר אותם עוד מקרים ואחר כך בגדוד העבודה אחדים גרו בקריה כמו אברשה חסין לוויטין (פישצ'רה) היו עוד כמה שאינני זוכר את שמם. החליטו לארגן כנס של חברי גדוד העבודה ויוצאי קרים. ההכנות היו רבות ארגון הכנס, ארוחת ערב, תכנית אומנותית, ומקומות לינה לחברים שבאו מרחוק. הקבוצה של הקרייתים עם חברים שגרו בחיפה ובסביבה הקרובה הכינו את הכנס. הכנס התקיים בחצר ביתנו במוצאי שבת 12 לאוקטובר בשנת 1951. הגיעו כמה מאות מכל קצות הארץ, הכנס היה מרגש מאוד נפגשו שם חברים שלא התראו עשרות שנים. היום כנסים מפגשים וארועי כאלו נערכים בהרבה מקומות. בעת ההיא זה היה דבר חדש, לא מוכר, היה באמת אירוע יוצא דופן.